

Դ Ի Տ Ա Կ

Բ Ի Ի Զ Ա Ն Դ Ե Ա Ն

Դ Ի Ն Դ Ի Ո Յ

Ը Ն Կ Ե Ի Ո Ւ Թ Ե Ա Ն Ա Բ Շ Ա Բ Ո Ւ Ն Ե Ա Յ

1814.

1. 5. 11. 15. 18. 21. 24. 27. 31. Յ Ո Ւ Լ Ի Ս :

Ա Մ Ե Ր Ի Գ Ա Յ Ի

Միացեալ Նահանգներ :

Օտտաւա 6 Մայիս :

Ետ որոյ որ խաղաղութեան վրայ խօսելու յանձն առին աս երկու տերուիք, քի ինկիլիքը ու Միացեալ Նահանգներուն կառավարուիքը, չիկրցան մէկգլխիկու հետ ուղղաշինչ լալ, անոր համար նորէն սկսան շարունակել իրենց պատերազմը :

Մայիսի 15ին Օսթէկոյին առջևը եկաւ կեցաւ ինկիլիքին նաւահանդէսը, որ էր 3 պէյլիկ նաւ, 2 պրիկ, 2 կօլէթթա ըսված նաւ, և 11 ալ մանրիկէկ թօփի նաւեր. նաւերուն մէջ լցուն զօրք կար. երկու անդամ ինկիլիքները պատերազմով ջանացին զօրք թափել ցամաք. բայց երկու անգամնալ սաստիկ վնասով ետ վռնուցեցան. բայց երկու անգամ երբոր յարձակեցան, խելմը ժամանակ սաստիկ պատերազմելէն ետե վերջապէս ցամաք ոտք կոխեցին ինկիլիքները 1800 հոգիով. ասոնք առին հոնտեղը եղած ամրոցը Ամերիգացւոց ձեռքէն ու խելմը նալ գերի բռնեցին : Ամերիգացւոց զօրքը որոց ձէնէնալը էր Միլթէհէլ զօրապետը ետ քաշվեցան մինչև Քասքաթ, ու հոնտեղը կարգաւորվեցան պատերազմի պատրաստութի : Ամերիգացիները շուտով սաստի

անդին խապար ձգեցին որ իրենց օգնութի հասնին հոնտեղը, և մէկէն 2 հազարի չափ զօրք սկսան գալ ան կողմը. երբոր աս բանս իմացան ինկիլիքները, մէկէն ելան ամրոցէն ու մտան իրենց նաւերուն մէջ : Թէպէտ 15 սահաթի չափ կեցան միայն Օսթէկոյին մէջ, բայց շատ մեծ վնասներ հասուցին, որչափ որ բան ինկաւ ձեռվէն, կէսը հետերնին փախուցին կէսնալ աւրեցին ապականեցին որոց ամենուն արժողեքը կը հասնէր 40 հազար ըռեալի : Երբոր ինկիլիքները Օսթէկոյին մօտեցան, Ամերիգացւոց զօրքը մէկ քանի ինկիլիքի նաւերէն պաթրմիշ ըրին :

Ի Ն Կ Ի Լ Դ Ի Ն Ո Ւ Ա.

Լոս Կրա. 15 Յունիս :

Ընդեսանդր Մոսկովին կայսրը ու Պոռտլին թէրը ամիկն օր կերթային սէյր ընելու ինկիլիքէն առին մէջ տեսնալու արժանի բաները. ինկիլիքի ժողովուրդները թէպէտ և ամիկն տեղ կուգէին գրանդիլ ուրտեղ որ կերթային աս թէրները, բայց աւելի շատ կը բաղձային տեսնալու զասոնք դէատրոնի մէջ, անոր համար յունիսի 11ին իրիկունը որ աս թագաւորները դէատրոն պիտոր էր թայիննէ՝ բոլոր ժողովուրդը գացին դիզվեցան դէատրոնի առջև, և մէկը մէկալէն աւելի շուտ կը ջանար ներս մտնալ աղէկ տեղ գտնալու հմր, աս պատճառաւ բոլոր դէատրոնը :

րոնին դուռները զօռով բացին, դռներուն պահապանները բոլոր փախուցին, հարկւրաւոր հոգիներս մշտան առանց թուղթ առնելու առաջուց, և առանց վճարելու։ Ներսնալ մէկը մէկալին ձեռքէն կրփախտակէր աղէկ տեղվանքը, և այնչափ շփոթութի ու աղաղակ ելաւ ներսը որ պարտաւորութեան ընելու մէկ քանի ղուճարձալի բաներ՝ ունի շամալթան դադրի, առջի բերանը ամենեւին բանմը չէր հասկըցվէր ժողովրդեան աղաղակէն բայց վերջը կամաց կամաց դադրեցաւ և ամենքը իրենց տեղերը տեղաւորվեցան։ Քիչմը անցաւ վրայ, մէյմալ տեսան որ ինկիլիզի թիւորին տղան, Ալեքսանդր կայսրը ու Պուռլին թիւորը եկան մօտան դէստորոնը և դացին կեցան իրենց համար պատրաստված տեղը։ Կայսրը օրթան, Պուռլին թիւոր աջ կողմը, ինկիլիզի թիւորին տղան ձախ կողմը, և անատներ բոլոր դատրոնը թնտաց ժողովրդեան ծափ զարնէլէն ու կեցցէ կանչէլէն, և աս աղաղակը չէր դադրեցաւ մինչև չըսկաւ խաղընէ։

Յունիսի 14ին թիւորները դացին սէյիր ընելու Օթաֆօրթի համալսարանը։ 7ին դացին սէյն Պօղոսի ժամը՝ ուրտեղ դարմանալով ու շատ հաղ ընելով տեսան 7000 տղոց մէջ աւելի՝ որ կրպահէին ուռտսում կրտորվեցընէին հոնտեղը ձրի, և ասոնց ամենուն խարճը կրտեսնար ինկիլիզին աղբը։

Լօնտոայի վաճառականներուն ատենանքը աւ թագաւորներուն մէկ փառաւոր զեաֆէթմը։ ամմէն վաճառականի գլուխ ինկաւ 480 ղըշ, և գումարը աս ժողովրդած ըստալին եղաւ 150,000 ղըշ։ Լօնտոային մէջ որչափ որ ազնիւ սեղանի թախք կարնէ հոն բերին, և ան սրահը՝ ուրտեղ պիտորը ըլլար աս զեաֆէթը խելքէ գուրս մեծագործութե զարդարված էր։ ինկիլիզները լօնտելութի ընելու համար աս թագաւորներուն՝ ձեռք առներէին արևելեան թափրալը մասրաֆներ, ամմէն իրենց սեղանները զարդարված էր ազնիւ ու դժուարաղիւտ պտուղներով, և կամ այնպիսի պտուղներով՝ որ դեռ նոյն ատենները ժամանակը չէր հասուն գտնուելու հարաւային կողմերը, զօր օրինակ դեղձ, ծիրան, խաւող են։ ասոր նման անդիւտ ու ազնիւ գինիներուն չափ չիկար իսկ չալը ներու ու զարդարանքներուն հանգեսը որ կընէին նոյն ատենը խօսք չիբաւէր ստորագրելու։ ինկիլիզի թագաւորին տղան կրպատ ըստալիկոր մէկ զեաֆէթմը ընելու աս թագաւորներուն Քարէթօն-Հօուզէին մէջ, որ աս ամմէն վերի պատմած սեղանները պատրուրիշ պիտոր ընէ։ աս պարտեզին մէջ մէկ չատըմը շինել կուտայկոր չինուճախներու

չատըռի ձեռով, որուն կլորուէ տրամագիծը ըլլայ պիտոր 120 ոտը։ աս չատըռին մէջ կը շինվիկոր մէկ չէնքմը կօրինթեան ըսված ճարտարապետական ձեռով՝ ուրտեղ սեղանի ատեն կենան պիտոր սաղէնտներուն ու երգիչներուն խումբը։ աս սեղանին հրաւիրված են ոչ միայն թագաւորները, այլ և ուրիշ երեւելի անձինք, թէ՛ օտարական և թէ ինկիլիզ, և անտեղը լուսաւորութի պիտոր ըլլայ ամմէնեւին նոր ձեռով ու զարդարանքներով։ և որովհետև կըլսուվէր թէ 24ին թիւորները Լօնտոայէն պիտոր երթան, անոր համար զիշէր ցորէկ կաշիատէին բանուորները լըմընցընելու համար աս տեղը։

18ին։

Ինկիլիզէոռայի ատենանք շատ ատենէն պէրի կըմըտածէրկոր որ փորթուզէշին տէրու թիւնը Ալեքիզայէն Լիսպօնայ փոխադրէ, որովհետև հանդարտեցաւ ան կողմերը պատերազմի խռովութիւններէն։ բայց ինչպէս որ խապար եկաւ Ռիօ-Ճանէիրօէինէ, թագաւորութե յաջորդ Բրինչիբէն չուզէրկոր երթալ, այլ միայն հաւանեցաւ որ երթայ իրեն տղան, և ասոր պատճառը՝ ինչպէս որ մասնաւորաց թուղթը կիմացընենէ՝ իրեն թագաւորի մայրը՝ որ մինչև հիմայ էր թագաւոր փորթուզէշին, խիստ պառվելուն պատճառաւ չիկրնար նորէն ճամբայ ընել ու դալ իրեն տէրութե ալթոռը, և թէ որ ձգէ զանի հոն ու ինքը գալու ըլլայի՝ մէյ մընալ պիտոր չիտեսնայ իրեն մայրը տէի, չուզէրկոր քովէն հեռանալ։

Հրամանաւ ինկիլիզի թիւորին տղուն, չէ վահիրով զարդարված մէտալներուն վր կը նըկարենկոր մինեալթուռայով իրեն պատկերը։ աս մէտալները պիտոր ընծայ տըրվի ան երեւելի մարդիկներուն՝ որ եկիրեն ինկիլիզէոռայացելութե համար։ Ասկից վաս կը շինվիկոր մէկ թախք թիւրական փառաւոր զգեստ՝ որ թիւորին տղան ընծայ պիտոր տայ Փրանսըզի նոր թիւորին։ շափալային վրայ եղած փետուրէ սօսխուճը խիստ աղնիւ բան է զերէմ դժուարագիւտ է, և քան զան գեղեցիկը չեղբո՞ւրվիր։

Երբ որ Ալեքսանդր կայսրը գնաց սէյիր ընելու ինկիլիզէոռայի մէջ եղած հոնէ արժանի տեսնալու բաներընէ՝ ըսաւ, Փարէզի հոնութիւններուն դանձարանք աւելի հարուստ է։ բայց անտեղի կառավարը որ զկայսրը թուռկթցընէրկարնէ ըսաւ, կարելի է որ ատ բանը իրաւ ըլլայ՝ որովհետև որ փարէզուրը յափշտակութե անդիւն աստիէն ժողված է։ բայց ինկիլիզէոռային բոլոր ստալ կող գնված է։

24ին։

24 ին :

Մասկովին կայսրը և իրեն բոլորը, ու վեհ թէմպետիկին Բրինչբէն Լօնտօնէն ճամբայ ելան ամսուս 22 ին առաւօտը ու դացին Բօմպէ-Վօօտ, և անկից պիտոր երթային Բօրթրամուլթ : ասոնցմէ 4 սահաթ վերջ Պըռուշին թագաւորնալ իրեն տղաքներով ճամբայ ելաւ դնաց՝ ուրտեղ պիտոր երթար Աղեքսանդր կայսրը : Ինկիլզի թէրին տղան ալ ճամբայ ելաւ Բօրթրամուլթ երթալու՝ ոնց զի ընկերութի ընէ թէրներուն, ղէրէմ անկից ճամբայ ելային պիտոր իւրաքանչիւրը իրեն տեղը երթալու համար :

Երբոր Վէլլինկթօն Ճէնէնալը Ինկիլզէն առ հասաւ նէ, բոլոր Ինկիլզիին ժողովուրդը մեծաւ ուրախութեւ չ առաջ ելան, ու մեծ ուրախութեւ կեցցէ դիւցադունը կը կանչէին : և իրեն համար մեծ ուրախութիւնէր, հանդէսներ, զիաֆէթներ ըրին : և իրաւոր կարծէր որ այսպիսի պատիւներ ընէին, ղէրէմ աւելբոյն տարիներուն պատերազմէ բաւն մէջ իրեն բաջութ ու խելացի կառավարութեւ բոլոր Սպանիան բռնաւորին ձեռքէն խալսէլէն ետեւ, մօտա իրեն գունդով Ֆրանսային մէջ, ու զարնելով ջարդելով զֆրանսիները դնաց մօտեցաւ Փարիզու : Աս Ճէնէնալը ամսուս 24 ին Լօնտօնէն Բօրթրամուլթ դնաց՝ հոնտեղ տեսնուլորէն լու համար թագաւորներուն հետ :

Երբոր թէրները ու Ինկիլզի թէլորին տղան հասան Բօրթրամուլթ, յունիսի 24 ին ըրին թէրաց առջիւր ծովային կըթուլին Ինկիլզի պատերազմական նաւերը որոց թիւը էր 80 կըտոր նաւ : թէրները հանդերձ Ինկիլզի թէրին տղով մտերեկին Ինքսթոնյալիէ ըսված թէլորական նաւուն մէջ, աս նաւը մէկէն բացաւ Ինկիլզի պայրախը, և ամսին նաւերը թօփ նետէլէն ետեւ բարեւտալով՝ սկսան հանդէսը, թէլորները շատ զարմանալով հաւնեցան աս հանդէսը : երբոր աս հանդէսը կըլարկորնէ անհամար բազմութի ժողովրդեան չորս կողմէն դիգված էին ծովեղերքներուն վրէ, սէյր ընելու համար : Երբոր աս ամսին հանդէսները լմնցաննէ ճամբայ ելան թէրները անկից, ու եկան դէպ ՚ի Ֆրանսա, և անկից ալ գացին գերմանիային մէջէն անցնելով, մէկը

Բիէթոպուռկ, մէկաւնալ դէպ ՚ի իրեն տէրութեւ սահմանները :

ՕԼԱՆՏԱ

Ամարիամ . 5 Զուլիսի :

Նէնցէի գաղթականէրէ ժողոված համաօպորթիւր անհանդէսներուն՝ որով ընդունեցան Աղեքսանդր կայսրը Ամարիամ Լօնտօնէն Բիէթոպուռկ երթալու պիւն :

Զուլիսի 30 ին Աղեքսանդր կայսրը հասաւ Բօտերտամ թէպտիլ անպէս որ հիւ մարդէի ճանցաւ : Էրթէսի առաւօտը եկաւ հոն տեղը Օրանժին Բրինչբէն յայցելուէ կայսեր և ետքը երկուքը մէկէն գացին սէյր ընելու անտեղի նաւահանդիստը, նաւ շինելու հաւուղները ու ուրիշ տեսնալու տեղ վանքը : կէսօրէն ետեւ նահալթի 2 ին գացին մէկտեղ Այա . կայսրը դնաց Օսքէին պալատը՝ ուրտեղ կըսպասէրոր Օլանտայի թագաւորը, և աս պալատին մէջ պատրաստէր էին կայսեր համար փառաւոր տեղեր : աս տեղը ներկայացան կայսեր ամսին անտեղի թէլորական իշխանները, և առին տարին ըրկայսր դէպտորնը : երբոր հոնտեղի հանդէսները լմնցաննէ, թէրը և կայսրը բոլոր ուրիշ իշխանազուններով գացին կայսեր պալատը՝ անցնելով էն փառաւոր լուսաւորութեւ զարդարված ճամբաներէն : Էրթէսի օրը դնաց Բաթմիլքս՝ սէյր ընելու հմր հոնտեղի աղուոր ու զըռնարձալի տեղերը ու վարպետ շինված շատրվանները, և նոյն իրիկունը սահալթը 8 ին եկան մօտան Ամսորտամ : աս քաղաքը մօտաշունչս բոլոր ժողովուրդը չառաջ ելաւ փառաւոր հանդէսներով, ու տարին զկայսրը իրեն համար առաջնեց պատրաստած պալատը, և անտեղ կայսեր ներկայանալէն ետեւ հոնտեղի իշխանազունները, հրաւիրեցին ու առին տարին զանի պալո ըսված հանդէսին՝ ուրտեղ ՚ի պատիւ կայսեր զարդարեր էին փառաւոր լուսաւորութեւ :

Զուլիսի 3 ին Ամսորտամի տեսնալու արժանի տեղերը սէյր ընելէն ետեւ, մօտան մէկտեղ կայսրը, ու անտեղի թէրը փառաւոր շալուփայիմը մէջ ու անցան Լի ըսված տեղը ու անկից գացին Սաարտամ՝ սէյր ընելու համար ան պըզտորիկ տունը որուն մէջ բնակեցաւ խելմը տտեն մեծն Պետրոս : (*)

Մոս

(*) ՊԵՏՐՈՍ ԱԺՆ՝ էր շատ անուանի կայսր Մասկովտանի, ասիկայ եղաւ այնպիսի մէկ իշխանութիւնը որ քիչ անգամ կրտեսնովի աշխարհքիս վրէ, և այնպիսի երեւելի մարդիկներ երբեմն էր ընէն կերէցնէ աշխարհքիս մէջ այն նախախնամունքը որ զմարդկային տղաքը խալսցնէ իրենց բարբարոսէն ու արգիտունէն : Սիկայ ծնաւ յունիսի 11 ին, 1673, և նոյաւ Մոսկովի կայսերութեւ արժուր : Ասիկայ էրբոր իմացաւ թէ աղէկ կըթուէ շինարված իրեն, և որովհետեւ իրեն ընտելէ կէլը սաստիկ յարված էր զնաւորութեւ արհեստին՝ անոր հմր շինեց մէկ գունդմը որ կըբաղկանար 50 հո

Մոսկովստանու կայսրը թէպէտ իւրականի ձևով • հոտեղը ամեն բան պատրաստված էր արնկելու մէկ յիշատակարանմը 'ի յիշատակ նոյն օրերուն, և յիշատակարանին վրա պիտոր գրովն Պետրոս Մեծ Աշխատէր: Աս դիտաւորութեը կայսրը շատ հաւնեցաւ, ու ինքը իրեն ձեռքովը ձգեց առաջին քարը հիման իւրին աս արնկելու յիշատակարանին • ասկից ետեւ դարձան նորէն Ամսորը տամ: Քանի որ հոն էր կայսրը շատ մեծ

հանդէսներ, լուսաւորութիւններ, պալտներ ըրին 'ի պատիւ նորա:

Յուլիոսի հին ճամբայ ելաւ անկից, ու Ռէնս դետին վրայով անցաւ դրնաց դէպ 'ի Կերմանիա • ինչպէս որ ուրիշ անգամ ալ ըսինքն, ուրտեղ, որ քաղաք որ կերթար նէ զինքը ամենուն սրբեցնել կուտար իրեն աղ-նիւ՛ ու անուշ բնութեը համար, զերէմ կըջաւ նար ամենուն խաթրը խօշ ընել • ասկից յայտ

հոգիէ, աս դուռդէն զօրապետները օժիթիւաւները բոլորը էին օտարական, և վարպետ զինուորա-կան արհեստին մէջ, և աս խումբին Նէմիէի զինուորական կանոններուն կէօրէ կըթուէ ընել կու-տային • աս Պետրոսով մտաւ աս խումբին մէջ, բայց ուզէց որ ըլլայ էն ստորին պաշտօնի մէջ, անոր համար զինքը տաւուրէն ըրին նոյն խումբին մէջ, և կաղաչէր զօրավարները ու օժիթիւաւները որ ամենէն չը յիշեն թէ ինքը կայսր է • իրեն ալ կըվճարէին 'ինչ որ կըվճարէին մէկ տաւուրէնի մը, և ան հախովը կըկերակրուէր, և կըհաղանդէր զօրապետաց ամեն հրամաններուն իբրեւ մէկ հասարակ զինուորով • Ետքը եղաւ յիշատակեալ, և վերջը ինչպէս որ իրեն օժիթիւաւները արդիւնաւոր մեղքէն ինքն • Ետքը զինուորական պատիւ տրվին 'իբրեւ թէ է մէկ հասարակ զինուորով և իրեն բաղդին յաջողութեը կէօրէ առաջ կերթար • Ինքը աս ընելով կուզէր օրինակ տալ Մոսկովի աղջը • Կախաններուն նոյն հարկաւոր արհեստին մէջ վարպետ ըլլալու, զերէմ կըթէր թէ միայն անուշը իշխանութեը զինուորական պատուոյն բանի չեղար • առանց արհեստը գիտնալու, և աս իրեն օրի-նակովը շատ մարդ գացին մտան նոյն խումբին մէջ զինուոր ըլլալու, և քիչ առեւման մէջ մեծ խումբով շինեց:

Եւ որովհետեւ ասոնք երկու եղբայր էին, իրենց հայրը մեռնէին ետեւ մեծ խումբով իրաւ կէսը կուզէր թէ մէկը թագաւորէ և կէսնալ կուզէր թէ մէկալը, անոր համար որոշեցին որ Մոս-կովստանու խաղաղութեը համար կէսը մէկ մասին, մէկալնալ կէս մասին վրայ թէրէ, և երբոր ի-րեն եղբայրը մեռաւ, բոլոր թագաւորն աս Պետրոսին մնաց, և ինչպէս որ միտքը դրէրին ծաղիկեցնէր պիտոր բոլոր Մոսկովստանը: Ինքը երբոր կաշուէ պալատէ տրվաւ մէկ քա-ղաքով, ու առաւ մեծ կորուստեք աս քաղաքը իրեն թշնամիներուն ձեռքէն, բայց նոյն միջոցին ինչպէս թէ հարկաւոր է եղէր նաեւ ծովային զօրուէ ալ, ասոր ալ ճարմը միտածեց • և որովհետեւ ամեն գիտութե ու գործողութե մէջ առաջին օրինակը ինքը կուզէր ըլլալ, անոր համար իրկից մէկ դէպքով զինքը Օլանտա և ինքնալ դնաց թէպէտ ասոնց հետ ուղի զի երթայ սորով ան տեղը պէ-րին նաւ շինել: Բնարտում զինքը գրել արվաւ տիւրքերներուն տէխնիկին մէջ և խանութիւնը մէջ կըբանէր աւելի հաւէտով ու երկայնիմութե քան դուրիշ տիւրքերները: Ասկից դնաց Ինկիլէտեւ աս կառարեղադրութեը համար նաւ շինելուն արհեստը, և երբոր ալէկով սորվեցաւ նէ նորէն Օլանտա դնաց և անկից Վիկինա եկաւ • ասոնքը երբոր լսեց թէ խումբով երբէն Մոսկովստան մէկէն վաղց հոն ու հանդարտեցուց:

1700 ին պատերազմ բացաւ Շվեդիոն դէմ, և երբոր կըսէնար թէ իրեն զօրքը աւելի կըջար-դովէր քան Շվեդիոնը՝ պատճառաւ իրեն զօրաց անկրթութեը, ըսաւ, Ես ալէի գիտեմ թէ ինչ պը-րբոր շաք վարդէին պիտոր, բայց աս բանը իւրովեղեւ իրենց որ պիտէ օր-յալ քաղաք ըլլան • ասկից շատ յաղթութիւններ ըսաւ Շվեդիոն դէմ • և անոր երկիրներէն շատ տեղ առաւ: Ասիկայ մինչև 1716 շատ յաղթութիւններ ընելէն ետեւ մէկին մէկալին դէմ նորէն եկաւ Օլանտա, ու անկից դնաց Փրանտա, և սրչափ որ կընարնէ ամեն տեղ բան կըսորովէր, և երեւել տէրութիւններուն համարաւ ընենէր կերթար կըսորաւորէր, և սրչափ երեւել վարպետներ կըբարձրանէ շատ դանձ խոտաւ նալով Մոսկովստան կըհրաւիրէր: Ասկից շտնաց Մոսկովստանու եկեղեցին միացնէլ Փրան-տովի եկեղեցւոյն հետը, անոր համար նորէն Մոսկովստան գարձաւ, և աս իրեն խորհուրդը յա-ջողութե ասալ կերթար, բայց նոյն միջոցներուն մէջ պատերազմ բացաւ Պարսիկներուն դէմ, որով և արգելվեցաւ աս իրեն բարի խորհուրդը: Ասկից խելով տաճա պատերազմներ ընելէն ետեւ, մեծցուց ամեն կողմէն Մոսկովին տէրութե սահմանները ու ծաղիկեցուց վաճառականութեը, և երբոր եղաւ 53 տարւան մեռաւ փետրվարի 8ին 1725 • Թողուրով իրեն դեցադնութե յիշատակը աշխարհին մէջ, և անուշը իրեն երեւելութեը՝ որուն նման քիչ երեցերէ աշխարհին վրայ:

Մոսկովստանը մինչև այսօր կըճաննայ թէ իրեն իշխանութեը, օրէքները ու խելացի կառավա-րութիւնները աս Մեծին Պետրոսի կայսեր արգելաւորէ, զերէմ իրեն կենդանութե ատենը բոլոր երեւել գիտութեը վարպետները, ու անուանի արհեստագործները Եւրոպայի Մոսկովստան տանել արվաւ, որ իրեն իրեն հպատակները ու սորվեցնէր ամեն տեսակ արհեստները: 1704ին շինեց Բիթոսպուսակ անուանի քաղաքը՝ որ իրեն ատենը շինեց, շինեց շատ բերդեր, իրեն ցամաքային դուռդէն թիւը հասուց 100,000 • հանեց ծովուն վրայ նաւահանդէսմը, որ կը-բաղկանար 40 պէլեկ նաւէ, 200 ալ չէբարիկէ • իրեն նոր շինած քաղաքին մէջ գրաւ խելացի քա-ղա-

յայտնի կերևնայ թէ Աղբասանդը կայսրը աղէկ տրպաւորած է իրեն մտքին մէջ, թէ իշխանը պիտոր թփրէ ժողովուրդեան երջանկութեւնը համար, չէ թէ ժողովուրդը բռնաւորութիւն չարաքարելու համար, և հետեւաբար կրթիւրդի ղինքը ամմկնուն հետ անուշութեւն ու քաղաքավարութիւն վարելու, և աս է որ ղինքը սիրելի ընել տրվաւ թէ իրեն հպատակներուն, և թէ օտարական ազգերուն առջև: ասոր ճշմարտութեւն կրկնայէ նաև ան առածը որ կրսէ, իշխանի թէ որ հոգիէն ինչպէս պէտք է իշխել երես հպարտներուն վրէժէ, չէր-ցնէ թէ իշխելէր:

Երբոր կայսրը հասաւ Աղուծեմպեոկին սահմանադրութիւնները, չառաջ ելան կայսեր հանդերձ ղինուորական պահապան դունդերով, ասոնցմէ ետեւ եկաւ չառաջ Աղուծեմպեոկի թփրորը իրեն տղովը ու ուրիշ թփրական Բրինչիքէներով մինչեւ Կրօսս-Ճերթաք՝ որ մէկ սահմանական ճամբայ հեռու էր քաղքէն, և մեկզմէկու հետ տեսնելուրէն ետեւ, ամէնքը մէկտեղ եկան մոտան փառաւոր հանդէսով քաղաքը՝ որոյ ի պատիւ քաղքին չորս կողմէն թփրի կրպար պէնիկոր, և կրչալէնիկոր ամմէն ժամերուն զանկակները:

Քաղքին դռան առջևը և նոյն տէրութեւն ամմէն սահմանադրութիւնները և ան ամմէն ճամբաներուն գլխաւոր տեղերը ուսկից որ անցանէ կայսրը, տնկեցին փառաւոր զարդարված յաղթողական կամարներ հանդերձ զանազան մակագրութիւններով իշխատակ կայսեր: Եկան ներկայացան կայսեր քաղքի իշ-

խանադունները, եկեղեցականները, զօրավարները, և ըրին իրենց յարգութիւնները. որ ճամբէն որ կանցնէին կայսրը՝ անհամար ժողովուրդ ետեւէն կերթար, և ամմէնքը մէկ բերան ուրախութիւն կրկնէին ինչպէս աղաքի խորհրդ: Թաղաւորը իշխել ժամանակ առանձին խօսելէն ետեւ կայսեր հետ ըրին մէկ փառաւոր նախաձառելով որուն հրաւերված էին բոլոր թփրական ազգատոհմը և երեւելի ճէնէականները ու Էջնները: Ասկից ետեւ կայսրը ճամբայ ելաւ դէպ ի հարմար տեղերով: Թփրորին հրամանաւ մէկ ձիաւորներու գունդով գացին կայսեր հետ մինչեւ Աղուծեմպեոկի տէրութեւն սահմանադրութիւնները, և հոնտեղը նորէն յարգութեւն զկայսրը բարեւելէն ետեւ դարձան իրենց տեղը:

ՍՊԱՆԻԱ.

Մարտի 20 Յունիսի:

Երբոր Սպանիայի թփրը եկաւ մտաւ իրեն մայրաքաղաքը, բոլոր ժողովուրդը որովհետեւ կուզէին որ իրենց թփրը ըլլայ առջինիս պէս անկախ թփր, մէկէն գացին դիմել ջան անտեղը ուրտեղ քարիմը վրդոված էր Քորթէս ծերակուտին դրած նոր օրէնքներուն մակագրութիւնը. վերուցին աս քարը անկից ու անոր տեղը դրին ինչպէս թփր, ինչպէս հայրենիք և իրեն: Երթեալ որ ժողովուրդը մեծ հանդէսով ու ջալըճիներով տարին տնկեցին 7 երդ Ֆերտինանտոսի հիմակվան թփրին արձանը անտեղը՝ ուրտեղ որ որոշված

ղարական կարգադրութիւններ. շինեց բոլոր Մոսկովտանի մէջ գաղութներ, համալսարաններ ամմէն տեսակ գիտութեւն ու արուեստներու. տեղ ուղտեց հրապարակական դատաւարութեւն, շինեց աշտարակներ աստղաբաշխական քննութիւններ ընելու, մէկ մեծ պարտէզներ տնկաբանութիւն օրվոյնը բուն համար, զանազան տարաբաններ բացաւ, ու շինել տրվաւ մէկ մեծ թփրական գրքատուններու: Աս ամմէն մեծաւորութիւնները ընելու ատենը մէկ կողմանէ ալ պատերազմ կրէին՝ ապահովելու համար Մոսկովտանի աղատութիւնը. իրեն ամմէն գործքին մէջը ան կրջանոր որ կրթէ իրեն ժողովուրդը, ու գիտութիւն և արհեստ ծաղկեցրէ իրենց մէջը:

Անկախ բնութեւն էր մեծահոգի, առատաձեռն, աշխատասէր, հաւատարիմ, սրտոտ կարիճ, և ընդունակ ամմէն գիտարին բաները յաջողութեւն ըմբռնելու:

Իշտէ աս է ճշմարիտ հայրենասիրութեւն օրինակը, և ասով ծաղկեցաւ բոլոր Եւրոպայ. ինչով որ մէկ աղբիւր գլխաւորները չունենան աս ջանքը և եռանդը իրենց հայրենեացը համար՝ ամմէնին արժանի չեն որ պատիւ ունենան նոյն աղբիւր մէջ, զէրէմ իշխանին պատիւը և յարգութեւնը անոր համար է. զի զի իրեն վախճանալ ժողովուրդեան բարիքն է, և իրենցմէ կրկնապիւր բոլորովին մէկ աղբիւր մեծութիւնը ու լուսաւորութիւնը իբրեւ գլխաւոր մարմնոյն անգամբներէն: Մարդապէկ բնէնէ կրտսեանայ որ ամմէն մարդ կըմանայ՝ որ իրեն անուշ երեւել ըլլայ աղբիւր մէջ, ք զան հայրենասիրութեւն անուշէն աւելի մեծ ու միշտ յիշատակը միացող անուն կրնայ ըլլալի, վասն զի այսպիսիները թէպէտ և մեռնին պիտէ՝ իրենց ըրած գործքը հայրենեաց համար, կրլան յաւիտեական յիշատակարանը հայրենեաց աչքին առջևը, և ամմէն յիշելու ատեն մեծ մեծ գովաւ սանքներով կրկնանայ որէն այնպիսիներուն անունը, ինչպէս այսօրվան օրը Մոսկովտայանի մէջ Մեծին Պետրոսի անունը, որ թէպէտ և հարկը տարի չափ կայ բանի որ մեռել էնէ՝ բայց ի վերայ այս օրի ոչ միայն մոռցվելէ, այլ մեծ մեծ գովասանքներով յիշելէն ետեւ զինքը յիշատակարան պիտէ կրկնաբանել որ ի պատիւ անուան այսպիսի հայրենասիրի:

ված էր, և չորս կողմը զինուորական պահպաններ դրին՝ ունի թիւերն անկախուէ հակառակօղները արձանին վրասը չհասցընէն տէր։ ասկից ետե հրապարակին մէջ՝ ուրտեղ ժողովրէին անթիւ անհամար ժողովուրդ, այրեցին Քօրթէս ծերակուտին նոր սահմանած օրէնքները, և երբոր ասոնց ծուրը երկինքը կեղարկորնէ ամեն ժողովուրդը մէկ բերան կաղաղակէր՝ ինչո՞ւ Բէ-որն, ինչո՞ւ հայրենիս և հրօն, մեացին նոր օրէնաց հասարակիս։

Լըմնալէն ետե աս դործողութիւնները քաղբի կառավարութիւն հրաման ելաւ որ փառաւոր լուսաւորութիւնը բաղբի քաղբի մէջ՝ ի պատիւ Թիւորին։ ամենքը դրին իրենց շախաններուն վրէ Թիւորին նշանը, և բոլոր քաղբին զանկալները կրգարնովէր։ Աս մի ջոցիս մէկը կողմը եզօղները շատ ջանացին խռովութիւն ու ապստամբութիւն հանել, բայց հանդարտութիւն սիրող քաղաքացիները խափանեցին, և մէկ քանի ապստամբներուն գլխաւորներէն բռնովեցան բանտը դրովեցան և հանդարտեցաւ օրթալը։

Աթոռկային եկեղեցականները ցրցուցին իրենց յարգութիւնը ու հպատակութիւնը Թիւորին, և բնծայեցին Թիւորին 100,000 դրնէն աւել։

Յունիսի 23ին հրատարակեցաւ աս հեռեւեալ ծանուցման թուղթը Մատրիտին մէջ։

„ Թիւորը որոշեց որ պիտոր ուղէ Փրանսային տերութիւն ետ դարձնելու համար անամ Թուղթերը, աղինձ պատկերքները, և ուրիշ դժուարադիւտ բաները աղատական արհեստին և բնական պատմութիւն որ Ճիւզէբէ Գոնաբաութիւն դրած Սպանիայի վրայ Թիւրը՝ Փրանսա տանել տրվաւ։ անոր համար կըհրամայէ Թիւրը որ ճիշտ ցանկմը շինվի Թէ որչափ բան տարվեցաւ Սիմանքալին, Սիվիէային, Առակօնային դիւաններէն, նմանապէս Թիւրական պալատներէն, Էսքորիալէին վանքէն, մայր եկեղեցիներէն ու ուրիշ ժամերէն՝ ունի զի աս ցանկով ետ դարձնել տայ Փրանսային ամեն բաները։ ”

1 Յունիսի։

Սպանիայի Թիւրը իմանալով Թէ շատ մարդիկներ կան որ կուտակից ըլլալով նոր դադարած տերութիւն գացերէին Փրանսա և հիմա կուզենկոր Սպանիա դառնալ նորէն, և ասոնցմէ խեմնալ Մատրիտին մէջը կըգրտնրվի ջըլայ Թէ ասոնք մէկ խռովութիւն հանեն տէր մէկ վճռովմը արգելեց որ չեկրան Սպանիա մտնալ աս հետեւեալ մարդիկները։ անոնք որ անցել տերութիւն ատեն Թիւրական

ու քաղաքական պաշտօնի մէջ էին։ անոնք որ բուն Սպանիայի օրինաւոր Թիւրին ժամանակը Թիւրական պաշտօնի մէջ էին, և ետքը անցած տերութիւն ալ պաշտօնի մէջ մտած ի գործ դրին իրենց պաշտօնները։ ան Ճէնէրալները, օֆիցիալները որ դացին մտան նոյն տերութիւն դըօշակին տակը և եղան կառավար ան զօրքին՝ որ պատերազմեցան աղգին դէմ։ ան անձինքները Թէ եկեղեցական եղերէ և Թէ աշխարհական՝ որ նոյն տերութիւն պատուոյ նշաններ կմ անուններ առերէ։ ասոնցմէ ամենեկին Թող չհորովի որ մըտնան Սպանիայի տերութիւն սահմանը, և Թէ որ աս վճռէն առաջ մտերէննէ՝ դուրս հանվի աս Թաղաւորական վճռէն ետե։

Անոնք որ չեն աս վերի յիշած խռմբին մէջ և ետ կըդառնան Փրանսային դալ իրենց երկիրը բնակելու համարնէ, հրաման տան մտնալու, բայց ասոնք 20 լըքա հեռու բնակին Թիւրական մայրաքաղաքէն, և ասոնք ուր տեղ կըբնակիննէ, հոնտեղի կառավար իշխանները աղէկ նային ասոնց վրէ, գերէմ Թէ որ մէկ խռովութիւն ելլալու ըլլայնէ՝ իշխանները պարտական ըլլան պատասխան տալու։ Այսպիսի անձինքները՝ որ կըմտնան Սպանիայի տերութիւն մէջ, ամենեկին կարող չըլլան հիւ մէկ տեսակ Թիւրական պաշտօնի մէջ մտնալու։ և Թէ որ այսպիսի դաշամբ ուղենաննէ մըտնալու մըտնան, և ամենեկին նեղութիւն չհասցընեն անոնց, և ինչպէս ուրիշներուն անձանց ու իրենց ունեցածնէ, բուն ապահովութիւն հոգ կըտարվի, այնպէս ալ ասոնց։ Թէ որ դըտնրվի Թիւրական աւտեանին մէջ ալ այնպիսի անձինք՝ որ ծառայերէն անցած տերութիւն, և աղէկմը ստուգելէն ետե իմացընեն իրենց Թաղաւորական վճիռը, և ելան երթան Մատրիտէն դուրս։

Ան անձինքները որ բուն Սպանիայի օրինաւոր Թիւրէն առերէին պատուոյ նշաններ, և առին նաե անցած տերութիւն ալ, ամենեկին կարող չըլլան գործածելու ոչ մէկը ոչ մէկալը, վն զի պատուոյ նշանը է վարձը հաւատարմութիւն ու հայրենասիրութիւն այսպիսիքը հաւատարմ չեղան իրենց պարտքերուն։ Ան կնիկները որ իրենց երկանց հետ դուրս ելան տերութիւննէ մտան դուրսը։ ասոնցմէ զատ ամեն ուրիշ անձինքները որ անցած տերութիւն հետ դուրս ելաննէ, Թիւրը հայրական գլխով հրաման կուտայ անոնց որ 20 տարին անցուցած չեննէ գան բնակին իրենց աղբաւոր համարնէ հետը, բայց ուրտեղ կըբնակիննէ՝ անտեղի կառավարները աղէկ ըլլալու անան՝ որ չըլլայ Թէ խռովութիւն ելլալ։ Ժողովին զինուորները, մարտիարները, դըրապետները որ կամք գացին միացան անցած

յաճ ահրուէ՛ հետ և անդին դէմ պատերազմեցաննէ՛ մտածելով թէ՛րը թէ՛ այսպիսի ահորէնութիւն աւելի չարութե՛ սրտի է քան թէ ապստամբութե՛ հանելու համար, աս պատճառաւ թէ՛ւորը ՚ի պատիւ՝ իրեն փառաւոր դառնալուն համար իրեն պատկերուն իշխանութե՛ աթոռը, կըշնորհէ թողութե՛ և կը վերցընէ ան պատիժները՝ որ ը՛ արդար իրաւանց պէտք էին քաշել։ միայն թէ՛ այսպիսիները որ են հիմայ Սպանիայի մէջ նէ, մէկ ամառվան միջոցի մէջ դան ներկայանան տէրութե՛, և անոնք որ տէրութե՛ դուրս եննէ չորս ամառվան միջոցի մէջ դան ներկայանան։ աս անձինքները թէ՛ որ աս յանցանքէն ուրիշ յանցանքը չունիննէ, տէրութե՛ ներկայանալէն ետեւ, ազատ քլան և վայելէն ամիկն քաղաքական արտօնութե՛ները, և թէ՛ւորին պաշտպանութիւնը։ Թէ՛ որ նոյնչափ ժամանակի մէջ ան անձինքները չեղան ներկայանալ տէրութե՛նէ՛ ուրտեղ որ բռնւղին Սպանիայի տէրութե՛ մէջնէ, մէկէն պատժուլին՝ ինչպէս որ որոշված է տէրութե՛ օրէնքներուն մէջ։

Սօկից դատ եղաւ Մատրիտի մէջ մէկ ուրիշ վճիռով՝ որով արդեւ խանութ բանալը կիրակի, տոնի օր։ ղերէմ մտեր էր կամաց կամաց սովորութի որ ոմանք ծածուկ ոմանք յայտնի լուր օրվանպէս վաճառակառուէ կրնէին, աս բանըս տեսնալով Մատրիտի եկեղեցականները բողոքեցին տէրութե՛, տէրութե՛նալ արդեւ նոյն սպառնալով ծանր պատիժ անոնց՝ որ մտիկ չընելով աս թագաւորական հրամանին՝ նորէն խանութ բանաննէ։

17 ին։

Սպանիայի Գրեթալ ընդհանուր հայրենեաց և Բէրն ըսված գաղեթային մէջ կար աս հետեւեալ թուղթը որ կը գրէ Մինա Ճէնէռալը թէ՛ւորին՝ շնահաւորելով դարձը իրեն իշխանութե՛ աթոռին վր։

«Ո՛վ թէ՛ր, ձեր վեհափառութիւնը դարձաւ իրեն աթոռը՝ որ ժառանգութե՛ եկած էր առջի պապերէն։ Սպանեօյին ազգը մեծ ինտուսով ու հանգիստեցող ցըցուցին իրենց սերը՝ երբ որ հաստատվեցաւ օրինաւոր իրենց թէ՛րին իրաւունքները որ վերցուց մեր յափշտակիչ թշնամին։ Արժանի սեպեցէք ո՛վ թէ՛ւոր իմ հպատակութե՛ յարգութիւն և իմ գունդիս՝ որ են իշխանութե՛ս տակը։ Իրաւոր 12 հազար զօրք կընծայեն թէ՛ւորին իրենց ըրած ծառայուելը, և ինչպէս որ ալ կը հաւատամնէ շատ հաճելի պիտոր ըլլայ ձեր վեհափառութե՛ր։ 17ր բերդ կամ քաղաք նըվաճեցինք մեր ղէնքովը, 130 կտոր թօփ ունի

դունդաւ, ասոնցմէ 13ը դերի բռնեցինք պատուոյ դաշտին մէջ, 14 հազար ալ ղինուոր գերի առինք թշնամիներէն, 3500 սպանեօյցի՝ որ գերի ինկած էր թշնամիին ձեռքը, և զանոնք պիտոր պահէր բանտի մէջ երկաթի տակ, մենք խաղսեցինք զանոնք ալ։ և 40 հազար մարդէն աւելի զայ ըրինք թշնամիներէն մեռածով, վերաւորվածով գերի ինկածով ան պատերազմներուն մէջ որ կընէինք ձեր վեհափառ տէրութե՛ր, և հայրենեացը համար, և աս մեր ըրած դործքերուն մէջ հիշ ուրիշ վախճանով չունէինք՝ բայց եթէ հաստատեւու արժանապատուութե՛ր ձեր վեհափառ տէրութե՛ և աղջին։ Իշտէ աս է իմ գունդիս աշխատանաց պըտուղը։

«Ծածուկ միաբանութիւն և շողոքորդութիւն ամենեւին չի կրցան փոփոխել իմին մտածմունքներս։ Իմ սիրտս ուրիշ բանի չէր բաղձար՝ բայց եթէ ձեր վեհափառութիւն տեսնելու իրեն իշխանութե՛ աթոռին վր, աս էր իմ բաղձանքս և աս է իմ գունդիս բաղձանքը։ Իմ գունդաւ կը պարտաւորեցիր զիս, որ իմացնեմ ձեր վեհափառութե՛ր թէ իրենց ուրիշ բարիք պէտք չէ՝ միայն թէ տեսնան իրենց օրինաւոր թէ՛րը, և հիմայ նորէն պատրաստ ենք տահա մեծ նըվիրմունք ու ծառայութի ցըցունել՝ երբ որ կը պահանջէ օգուտը մեր թագաւորին և անոր ժողովուրդներուն։

«Երջանիկ է Նավարրային գունդը՝ թէ որ ձեր վեհափառութե՛ր ցըցունէ անոնց՝ վրայ իրեն զօրաւոր պաշտպանութիւն։ Կեցի՛ք արդար Բէրն սիրելին իրեն հպատակներուն, ուրախութիւն և բարեյաջողութիւն Սպանիային։ Ամենակարողը պահէ ձեր վեհափառութե՛ կեանքը՝ Սպանիայի փառաց և երջանկուէր համար։

Կը պաղնեմ ձեր վեհափառութե՛ր ոտովը ներք։

Հաստատեալ։ Փրանչէսքօ Էճըօճ Մինա։

ՏԱՆԻՄԱՐԳԱ.

Քօթէնհայէ. 28 Մայիս։

Եվեաի Բրինչեբէն իրեն գունդէն 3000 հոգի ձգեցին ետեւ Պէրճիօնին մէջ, զնաց իրեն մէկալ մընացած զօրքովը դէպ ՚ի Լուպէքքա ու Սթալաուսուն, և հաւանական կէրենայ թէ պիտոր երթայ անկից Սթօգովմ, և անկից ալ պիտոր երթայ Նօրվէճիային վր։ Նօրվէճիային տէրութե՛ր թէպէտեւ իրեն համար տարեկան պաշար պատրաստած ըլլայ, և ոտքի վր պահէ 40 հազար զօրք, և բոլոր բերդերը ամրացունէ, և կըտրէ ամիկն հաղորդակցուն Էվեաին հետ, ինչպէս որ խօսք եղաւ Նօրվէճիային ժողովքին մէջ նէ, երբ որ իմանան թէ Ինկիլիզնալ պատերազմ

րազմ բացերէ՛ Նորվէճիային դէմնէ, կրկար ծրվի թէ անատենը իրենք ալ անձնատուր կըլան: Ինկիլէռուան վճիռ ըրաւ որ պաշարվի Նորվէճիան, անոր համար որոշվեցաւ որ 9ը Ինկիլիզի պէյլիկ նաւ երթան հոնտեղը. ասկից զատ Մոսկովնալ պատրաստ է տալու 35 հազար զօրք Շվէտի ու Մոսկովի մէջ եղած դաշնադրուէր կէօրէ՛ որ եղաւ Ապօ. բայց ինչպէս որ կերևնայնէ Շվէտը չուղէր որ հիմայ այսչափ մեծ պատերազմի գործքեր բանայ. քիչմը իրեն ստակին պակասութեը համար, քիչմալ պատշաճ չիտէ պէց որ հիմայ իրեն երկրին մէջ պահէ օտարական զօրք:

Հատ բազմուի Նորվէճիացիներուն, մանաւնդ հարաւային Նորվէճիային մէջ, և բոլոր վաճառականները, կուղեն որ աս տեղը տրըվի Շվէտին՝ բայց այսու դաշնադրութե՛ 1. Բացարձակ աղատ օրինաց տակ ըլլայ Նորվէճիայի տէրութիւնը: 2. Բոլոր բաղաքներուն պահապանները ըլլան ազգային զօրք և ոչ Շվէտ: 3. Նորվէճիային տէրուէ պաշտօնին մէջ հիշ մէկ Շվէտմը չիկրնայ մըտնալ, այլ միայն նոյն ազգէն ըլլան: 4. Պարտաւորվի Շվէտին թէրը՝ որ Նորվէճիացի զօրքը չիկարենայ բանիմը գործածել իրենց հայրենեաց սահմաններէն դուրս: Աս դաշնադրութիւնները ինչպէս որ կերևնայնէ Շվէտը յանձն չառնուր, զէրէմ անատենը միայն անունով կուեննայ աս տէրութիւնը իրեն տակը:

31 ին:

Ղաշնակցաց կողմանէ զան պիտոր Լիակա տար իշխանուն ունեցողներ՝ կարգադրելու ու լծմընցունելու համար աս տավաները, բայց Բրինչիբէ Գրիսթիանոն ինչպէս որ կերևնայնէ՝ հիշ մէկուն մտիկ չեղրած որչափ որ ուժ ունինէ պիտոր ջանայ պահէլ Նորվէճիան. զէրէմ անկից եկած վերջի խապարները կիմացնեն թէ Բրինչիբէ Գրիսթիանոն թէպէտ և իմացաւ սաստիկ վճիռը ինկիլէռուայի՝ պաշարելու համար իրեն նաւահանգիստները, բայց ՚ի վրայսր ամի ինքը մայիսի 17ին փառաւոր հանդէսով առաւ թէրուէ անունը, և 19ին թէրական ալայով և բազմուի ժողովողեան զնաց մտաւ Գրիսթիանայ, կնիկները, աղջիկները չէ առաջ ելան իրեն, և կրնձայէին անոր իրենց ճէվա հիւրները, և աղնիւ զարդերը որ առնու ու գործածէ իրեն զօրացը խարճը տեսնալու համար. իրիկուն եղանէ արգելեց՝ որ լուսաւորութիւն չընեն բաղքին մէջ իրեն համար, և ինքը բոլոր ժողովուրդը տանել տրվաւ պարտէզներուն մէջ, ու հոնտեղը հանել

տրվաւ իրենց ըրախի ու ուրիշ բաներ՝ ողջի ուրախութիւն ընեն:

Դիտեն ըսված օրագրութե մէջ կըպատմէ թէ Նորվէճիայի մէջ պատրաստուլած է թէ՛ կերակրեղէն թէ՛ պատերազմի պաշարներ մէկ տարվան համար, շատ Շվէտի նաւեր բռնեցին՝ որ կուգային կոր հնոստանու ու Չինուամաչինի կողմերէն լցուն ստակով, և ասոնցմով շատ հարստացուց իրեն գանձերը Խալանէրը. մէկ բանի ինկիլիզի պատերազմական նաւեր ըռաստ եկան Նորվէճիային մօտիկները 43 Նորվէճիացի նաւերու, բայց առանց թշնամութիւնմը ցրցունելու թող տրվին որ երթայ իւրաքանչիւրը իրեն տեղը: Նորվէճիայի ծովեզերքներուն առջևը շատ թօփի շալու բաներ կեցերեն և մէկ բանիմը նալ պրիկ ու քուժթէր ըսված նաւերէն, և շատ նաւեր բռնեցին՝ որ բացած էին իրենց թշնամիին պայրարները: Նորվէճիային ցամաքային զօրութիւն է 40,000 զօրք և ասոնց գլխաւոր ճէնէռալը է Բրինչիբէ Գրիսթիանոն որ թէրը:

Աս վերի յիշած դաղէթային պատմածին կէօրէ, վերջի ժողովքին մէջ՝ որ եղաւ Էրիստ վօլտ, շատ մեծ վիճաբանութիւններ եղաւ, մանաւնդ ան բանին վրէ՛ որ նոր թագաւորը կուղէր թէ իրեն ըրած զինուորագրութե մէջ մտնան նաւ ագնրվականները. աս բանիս շատ դէմ գնեկէն ետեւ ոտք ելաւ Լօեվէնս, քիօլտ զօրապետը ու ըսաւ համարձակ ամ մենուն առջևը, թէ որ աս օրէնքը հաստատ վելու ըլլայնէ՛ նոր թէրուորը ու բոլոր իրեն ազգատոհմը թող տան վերջի բարեւ Նորվէճիայի տէրութե:

Շվէտին բոլոր ցամաքային զօրութիւնը որ պատերազմի պիտոր Նորվէճիային դէմ, է դրեթէ 40 հազարի չափ. ասոնցմէ զատ թէ որ Մոսկովնալ Ապօ եղած դաշնադրութեը կէօրէ տալու ըլլայնէ 35 հազար զօրք, կըլլայ բոլոր զօրուէր 75 հազար՝ որով պատերազմի պիտոր Նորվէճիային դէմ: Բոլոր Շվէտին պատերազմական նաւահանգէսը որոշված է որ պիտոր պաշարեն Նորվէճիային նաւահանգիստները, ասոնց հետ օգնական պիտոր ըլլան 9ը Ինկիլիզին պէյլիկ նաւերը: Տանիմարգայի թէրը սաստիկ հրամանաւ արդելեց՝ որ հիշ մէկը կարօղ ըլլայ իրեն տէրութե հպատակներէն հաղորդակցութիւն ընելու Նորվէճիային հետ:

Յունիսի 28ին կըգրվի Քօբէնհայկէն թէ Նորվէճիացիք շատ յոյս ունին թէ պաշարումը իրենց նաւահանգիստներուն կըվերնայ քիչ ատենէն, և թէ Ինկիլիզեռուան պիտոր հաւանի թագաւորին ու Նորվէճիային անկախ ու ազատ տէրուէ ըլլալուն, և թէ

մին.

մինչև այսօր ձայն չի կայ թէ Մոսկովը օդ-նութիւն պիտոր տայ Ղվէտին Ապօ եղած դաշնադրութեւն կէօրը :

Կերևնայ թէ Ինկիլիզը անոր համար կու-զէ Սօրվէճիային հետը պատերազմ բանալ վսիկնոր թէրը, Ալերիզացոց խուրսանտի նաւերուն հրաման կուտայ որ գաւն մոտան իրեն նաւահանգիստներուն մէջ :

Ինչպէս որ կըրցընեն ամսին դործողու-ններուն պարագայները նէ՝ խիստ շատ դժ-ուարին է որ Ղվէտին դօրքը կարող ըլլայ պա-տերազմով առնելու ՂՍօրվէճիան, վասն զի քաջուի Սօրվէճիացի զօրաց աւելի է քան Ղվէտինը և իրեն տեղերը և ամրոցները այնպիսի դիրքով լինէ՝ որ նոյն իսկ ՚ի բնուէ անառիկ տեղեր են, և ասոնցմէ զատ Ղվէ-տին կէլիւրները և խազնան շատ քէշ վիճակի մէջ է :

Որովհետև սաստիկ հրամանով արդէ-ված էր ամսին Սօրվէճիայի հետ հաղորդակ-ցութիւն, անոր համար դատապարտուեցաւ թիւֆէնկով սպաննելու Աքալէն զօրապե-տը՝ որ շատ նաւակներով Տանիմարգային երկիրներէն ցորեն խրկիւր Սօրվէճիա . աս մարդս մահուանէ խայսելու համար Սօրվէ-ճիա փախաւ : Ինկիլիզները մէկ քանի Սօր-վէճիացի նաւ բռնեցին ու բերին Կթթիմ-պուռկ . կրկարծով թէ Տանիմարգային ալ նոյն հրամանը պիտոր երթայ : Ղվէտը ամ-սին իրեն ուժովը կրպտարաստովկոր՝ յար-ձակելու համար Սօրվէճիային վր . Ինչպէս որ կրպովկորնէ Ղվէտը միտք ունի որ հանէ զինուորագրութիւն, և աս զինուորագրութե մէջ մըտնան 16 տարվաններնալ, բայց աս բանիս շատ պիտոր դժուարուի կըրցընեն ամ-սին ժողովուրդները . մեծ մասը աղքատա-կաններուն լըդէմ են Ղվէտին դիտաւորու-թեւը, և չեն ուզեր որ Սօրվէճիան Ղվէտի տէրուէ տըրվի, զերէմ իրենք շատ մասա-կար բան կրպպակովոր աս գործը Ղվէտի տէրութե :

ԲՐՈՒՍՍԻԱ.

Պէտլին . 20 Յունիս :

Պոուշի թագաւորը յառաջ քան ճամբայ ելալը Փարիզէն Լծոռա երթալու՝ խրկեց աս հետեւեալ շնորհակալութե թուղթը իրեն զօրաց բանակին :

« Երբոր ես զձեզ հայրենեաց համար պա-տերազմի հրաւիրեցինէ՝ բոլոր սիրտս վստահ էր՝ ձեր վրայ թէ դուք կամ պիտոր մեռնիք կամ պիտոր յաղթէք . կտրիճ պատերազմողներ դուք ամենին պօշը չիճանցիք ոչ իմին և ոչ հայրենեաց յոյսը . յայտնի կեցած է ձեր ըրած պատերազմներուն յաղթանակները :

Օտէն դետին եղերքներէն հասաք տընկե-կեցիք ձեր դրօշակները Սէննա գետին վրայ 15 անգամ ճակատ առ ճակատ պատերազմե-լով, ամսին օր զթշամիները ջարդելով ա-ռիք շատ քաղաքներ քաջուի, շատ բերդեր ու ամրոցներ նրվաճեցիք ձեր զէնքով : Գեր մանիայի, Ֆրանսայի ու Օլանտայի մէջ . փառաւոր յաղթանակներ . ուրեմն անկից ետեւ ձեզի փառք ըլլայ՝ ձեր աշխատանքը ին-ծի և հայրենեաց մախպուլ անցնիլը . զերէմ դուք էք որ ձեր կրտորիճութեւ հաստատեցիք իրեն ազատութիւն, և ձեր կեանքը վտանքի դրած պատուոյ դաշտին մէջ նորէն ձեռք ձգե-ցիք անոր կորսընցուցած փառքը, և խաղա-ղութիւն . արժանի էք որ փառաւորվի ձեր անունը բոլոր աշխարհքին մէջ . բոլոր Եւ-րոպան յարգութեւ ու պատիւ տալով կրիշէ զձեզ . յաղթութե փառաց դաքններուն հետ որ վաստակեցաք պատուոյ դաշտին մէջ՝ ձեր ետեւէն կերթայ նաև համբաւը ձեր ան-ուն . հայրենիքը ընդունեցաւ ձեր աշխա-տանքը երախտագիտութե :

Փարէզ . 3 Յունիսի 1814 :

Հասարակ . Ֆէտերիքոս Կուլիելմօս :

Կրկարծով թէ Տանիմարգային թէ Պոուշի տե-րութիւն պիտոր առնու աս հետեւեալ տեղերը :

1. Ռէնօին ձախ եզերքը մինչև Ախէլ :
 2. Պէտլի ու Ժուլիերօի Տուգայուկները :
 3. Բուէնանիա գաւառը՝ որուն համար պի-տոր վճարվի խէլը ստակ Տանիմարգային :
 4. Վիթթիմպէնկը ու ստորին Լուսացիան :
 5. Մէկ մասը Վարսովիայի տուգայուէն :
- Աս տեղերը առնելով Պոուշը կըշինէ իրեն մէկ մեծ սահմանադրութիւն Ռէնօի կողմէն . ինքը պիտոր կառավարէ գրեթէ բոլոր ստո-րին Գերմանիան, իմ ան ամսին դաւառնե-լը՝ ուրաւը ատենօք կիշիւր Սաքսոնիայի տէրութե իրաւունքները . այսպէս ալ հա-րաւային Գերմանիան՝ ետ տըրվի պիտոր Նէմցէին ինչպէս առաջ :

Ուրիշ խապարներուն կէօրէ որ կրխօսվի-կոր՝ բոլոր Գերմանիային մէջ դրվի պիտոր 4 գլխաւոր տէրութիւններ պաշտպան՝ որոց իւ-րաքանչիւրը հոգ տանի պիտոր խաղաղութե ու հանգստութեւ ան տեղերուն՝ որ կիման իւրաքանչիւր աս 4 տէրութիւններուն պաշա-պանութե տակը : Աս գլխաւորները ինչպէս որ կըհամրվիննէ են . Նէմցէ, Պոուշ, Պա-վիէնա ու Սնիուէն :

2 Յունիս :

Պոուշին թէրը շատ իրեն ճէնէնաւներուն պատիւներ տըլաւ, և շատ զօրապետներու ալ մեծ պաշտօններ տըլաւ իրենց րրած քա-ղութիւններուն համար աս վերջի Ֆրանսիոյ դէմ

դէմ պատերազմին մէջ : Պուշէն Պառչի Ճէնէալինալ ըրաւ Վահլըաթի Բրինչիբէ, ու անուն տրվաւ թէ իրեն և թէ իրեն յա ջորդներուն Քոնթէ կոչվելու, և ասոնցմէ զատ, ան թըղթին մէջ որ դրեց թէւորը աս Ճէնէալին կըխոտտանայ թէ իրեն ըրած քաջութիւն փոխարէն որ շատ մախպուլ ան ցաւ թէ իրեն և թէ հայրենեացը պիտոր պարգևէ մէջ հաստատուն կալվածքք իրեն յաջորդներուն : Ասոր նման Եռօք Պառչի Ճէնէալին ալ տրվաւ տուգայուն անունը Վառթէմպուռնի վրայ :

Աղեքսանդր Մոկոմլին կայսրը Թաւէն թըձէին հեռեակ դունդերու Ճէնէալին ընծայ խրկեց մէկ սուրմը՝ որուն կոթը ոսկիէ էր և բոլոր վրան զարդարված էր ձեվա հրներով և գըրուած էր վրան առաջին :

Յունիսի 15ին Պանքէնէսէ քաղքին մէջ կրակ ինկաւ ու այրեցաւ 102 տուն :

Պառչի թէւորը Պուշէն Ճէնէալին անոր համար տրվաւ անունը Վահլըաթի Բրինչիբէնէ : Վն զի աս տեղը մօտ է ան տէղին որ նոյն Ճէնէալը օգոստոսի 26ին 1813 ըրաւ մեծ յաղթութիւն Փրանսըղին դէմ : և նոյն օրվան պատերազմի յաղթուն նշանները էին 18,000 գերի, 103 թօփ, 250 առաւիյն լցուն պատերազմի պաշարով : Թագաւորը յաս անունը տալով աս Ճէնէալին՝ ուղեց պահել յիշատակը աս երևելի գործողութիւն :

ՄՈՍԿՈՎՍԱՆ.

Մօսկա . 8 Մայիս :

Մօսքա քաղքին մէջ շատ մեծ ուրախութիւններ ու հանդեսներ ըրին Փարէղին առնրվելուն համար . հոնտեղի մայր եկեղեցիին մէջ ճառաստեղաւ մէկը յուրախակցուի այսպիսի բարեպաշտ դիպուածքներուն . աս ճառքին էն լսելուք արժանի բաները են աս հեռեակները . երևելիք Մօսքա . բարձրացուրած կից ետեւ քուկին գլուխդ՝ որ հնացերէր ծերութիւն, թուժիկ վրայէդ հնուն փոշիները որ ծածկերէին զքեզ մինչև հիմայ, երեցունք քուկին երեսիդ վն ուրախուի և ցընծումն . որոտումը որ թնտացուց զքեզ, բոցի տակ այրելու առնէ քու անհամար ու զեղեցիկ շնեքերդ : Թող հնէ շատ դարեր . Թող տեսնան էն վերջի մեր յաջորդները՝ որ քու կին ջնջվելովդ կործանեցաւ ինկաւ ան սարսափելի թէրուիդ որ իր զօրութիւն կըողուն ցունէր բոլոր աշխարհքը, վար կառնուր կըձգէր զթգորները իրենց աթոռներէն, և ոտքի տակ կոխած կըքաջընէր բոլոր տէրութեց սահմանները . քու աւերակներէդ ելան անկըմեցան յաւիտեական յիշատակաւ :

րաններ հրաշագործութիւններու, բարութեց ու արդարուն, և անաշխատ ամենակարողներ քուկին ձեռքովդ պաշտպան կեցաւ Մոսկովտանի ու բոլոր Եւրոպայի . չեղչոտանալի բոցը որ մօխըր դարձուց զեղեցիկ ու փառաւոր զարդերդ փայլելիով յայտնէ իմացընէ մեր յաջորդներուն թէ դու ատենօք զո՛հ եղար՝ ազատելու համար ոչ միայն մեր սիրելի հայրենիքը . այլ բոլոր Եւրոպայի ժողովուրդները :

ԳԵՐՄԱՆԻԱ.

Վէլինա . 29 Յունիս :

Հասարակաց գաղթեմաներուն մէջ կարդացվեցաւ աս հեռեակ աշխարհագրական բաժանումն դաւառներուն :

Էն առջի փոփոխութիւն որ պատճառեցաւ Փրանսայի խռովունէ ետեւ, Փրանսան բաժնրվեցաւ 83 և քիչըր վերջը 85 գաւառ, աս կից ետեւերբ որ պատերազմով առկնէ Գերմանիայի, սահմանադրուիներէն . Օլանտան ու Զվիցցէնին, աւելցաւ 45 գաւառ ալ՝ որոց ամենուն մէկէն գումարը եղաւ 130 գաւառ՝ որ էր սահման Փրանսայի տէրունէր բոր աս վերջի դաշնագրութիւն եղանէ՛ աւսոնցմէ ուրիշ գաւառ չեմնաց . Փրանսային բայց եթէ միայն բոլոր Վալէսիլան, և մէկ քանի պղոնի տեղեր . ուրեմն 44 գաւառ առին Փրանսային ձեռքէն, և ասոնցմէ զատ ան Գերմանիային կտորները որ միացուցած էր հին Փրանսային սահմաններուն հետը, և նմանապէս ան տեղերը՝ որ կատարելապէս միացուցած էր Փրանսային հետ, ինչպէս էր Փուրթը և ստորին Քալթցէնէլէնպօ, կէնը :

Ան ամեն բաներէն զատ կորսնցուց Փրանսան բոլոր Լիւքսեման դաւառները . Քորֆուն և բոլոր Յոնիական կղզիները ալ . Էնիւն Էսի ասալքը . աս կղզիները ուժ պիտոր մնայ տէր Փրանսայի հետ եղած խաղաղութե մէջ տահա բանը չորոշվեցաւ . կորսնցուց նմանապէս Լուքսան, Բիւսկինսն, Մոստան, Քարարան, որ էին Փրանսայի սահմաններուն տակը . կորսնցուց նաև ան տէրութիւնները որ Տարկատու էին իրեն, ինչպէս Սլաւիան, Վէսթֆալիան, Մեծ տուգայուն թիւն Պէռլին :

Փրանսըղի տէրութե բազմամարդութե թիւը աս տարվան կայսերական տարեգրութիւններու մէջը կըբարձրացընէր մինչև 44 միլիօն, բայց երբոր ասոնցմէ զուրօ հանեցինք 24 ամբողջ գաւառները, պէտք է նաև որ պակսեցընէր ժողովուրդեան թիւնալ 26 միլիօնի չափ :

Ան դաւառները՝ որ Գերմանիային . Օլան

լանտային, Չվիցցեոիին ու Իդարիային մէջ միացուցերէր Փրանսային սահմաններուն հետը որ հիմայ կորսնցուց, են աս հետեւեալները:

Գերմանիայի մէջ. 1, Մակոնցան. 2, Թրէվեր. 3, Բօպլինցա. 4, Աքվիսքրանա. 5, Լէէք. 6, Կամուր. 7, Լուսէմպուռ. 8, Ամպերսա. 9, Մասթրիքհէ. 10, Մօնա. 11, Պրուէ. 12, Կանտ. 13, Պոռսսէլէս. 14, Մունսթէռ. 15, Օղնապուր. 16, Պրէմա. 17, Ամպուռ. 18, Արեւելեան Փրիզիան:

Օլանդային մէջ. 19, Զէլանտա. 20, Պաուլ-Տուր. 21, ու 22, Օլանտա ու Ուլթրէքթը. (Օլանտային մէջ մասնաւոր մէկ գաւառիմը անուն է). 23, Փրիզիա. 24, Կրօնիկա. 25, Զփօլ. 26, Կլուէլտրիա:

Չվիցցեոիին մէջ. 27, Պրիւ ու Մուհլա ուզէն, Ճինէվաին գաւառը, մէկ ու մաւր Սալզային. 28, Լէմին ու Վալէս:

Իրալիային մէջ. 29, Սալզայ. 30, Նիցցա. 31, Թուռին. 32, Սալթա. 33, Բօնի. 34, Վերէլլի. 35, Ալեքսանտրիա. 36, Զէնօվա. 37, Սալսնա. 38, Բհիւվարի. 39, Բառմա ու Բիւսէնցա. 40, Փիօրէնցա. 41, Լիւօնո. 42, Սիէնա. 43, Զառվմա. 44, Սթօլթօ: Աս ամեն գաւառներնէր՝ որ աս վերջի ատենները մեծցուցեր էին Փրանսիոյն երկրին սահմանները:

8 Երկրի:

Ինկիլիզին Լիակատար իշխանուն ունեցողը որ տէրութիւն կողմանէ պիտոր դրանովէր ըլլալու չհամար ժողովքին մէջ, որովհետեւ չիկրցաւ ճամբայ ելլալ Լօնտօնային՝ պատճառաւ անտեղի տէրութիւն ատենանին որոշ մունքները չիմնադրուին, անոր համար Աղեքսանդր Մոսկովին կայսրիալ որոշեց որ աս միջոցի մէջ մէյր Բիէթոպուռի երթայ, ղերէմ իրեն դործքերը կրտօնպէին որ դրանով իրեն տէրութիւն երկրներուն մէջ, և կը կենայ ան տեղը մինչև որ ժողովքը ըսկսի, և ինչպէս որ կիմացընեն Ինկիլիզէոռաէ եկած ստոյգ խապարները, աս վերի ըսած արգեններուն պատճառաւ, ամեն թագաւորները միաբանութիւն որոշեցին՝ որ Վիէննա ըլլալու չհամար ժողովքը որ առաջ օգոստոս ամսոյն մէջ պիտոր սկսեանէ առջի որոշմանը կէտէ, հիմայ ըսկսի հոկտեմբեր ամսոյն առջի օրերը:

Հաստատուն միաբանութիւն ամեն դաշնակից թիւրք՝ որով յաջողութիւն ու երջանկութիւն լըմնցուցին շատ տարւան պատերազմները, ու վերջուցին օրթային խաղաղութիւն արգեններէ, նոյն միաբանութիւն պիտոր սահ-

մանէն տէրութեց կարգադրութիւն՝ բոլոր Եւրոպայի շահուն ու խաղաղութիւն համար. ուստի Մոսկովին կայսրը որ յունիսի 22 ին ճամբայ ելաւ Լօնտօնային, պիտոր երթայ Օլանտայ, անկից երթալով Ռէնօ դետին վրայով, հասնի պիտոր Քարլսրուհ, և ան կից կըմնայ Մոսկովստան՝ երթալու համար իրեն մայրաքաղաքը Բիէթոպուռ. հոկտեղը իրեք շաբաթ կենալէն ետեւ ինչպէս որ որոշերէնէ ճամբայ պիտոր ելայ՝ որ սեպտեմբերի վերջի օրերը Վիէննա դրանով և ասկից կըհետեւի որ ան ամեն քաղաքները որ տէրութիւն որ դրաներէ անոր ձեռքը պիտոր մնայ առ ժամանակեայ կառավարութիւն մինչև որ որոշի վերջի չհանուր ժողովքին մէջ: Եւմցէի կայսեր հրամանին կէտէ պիտոր ուշացընեն մինչև հոկտեմբեր ան հանդէսները՝ որ կըպատրաստվէին կոր Վիէննայիները ընելու՝ երբոր գալու ըլլայինէն հոկտեղը դաշնակից թիւրքները:

10 Երկրի:

Եւմցէին կայսրը շատ ատենէն պերի կըշաւար մէկ առիթմը դրանալու՝ որ մասնաւոր կերպովմը ցրցունէր իրեն բարեկամութեան սէրը ու երախտագիտութիւն Ինկիլիզի թիւրքին ալուն՝ որ իրեն երկայնմրտութիւն ջանաց ամեն կարելի կերպով տալ ազատութիւն ամեն ազգաց և Եւրոպայի. անոր համար հիմակ վան ժամանակը շատ յարմար սեպելով խըկեց անոր Բօլօն քաղաքը, և միանգամայն կաղաչէր որ անցընէ իրեն վի իբրեւ մէկ նըշանմը՝ մէկզմէկու մէջ եղած սրն բարեկամութիւն:

Սովորութիւն է որ աս ասպետութիւն պատուոյ նշանը առնօղները միշտ երդումն կընեն կալսեր հաւատարմութիւն համար, բայց կայսրը որովհետեւ ունի լիակատար իշխանութիւն տնօրինելու, աս պատճառաւ ազատ ըլլաւ երդմունքէ Ինկիլիզի թագաւորին տղան, և աս ազատ ընելուն պատճառաւ է՝ որ միայն ուղղափառ ասպետները պարտական են ընելու աս երդմունքը:

Մէկ բանի օր վրայէ վրայ սաստիկ անձրևներ դալու պատճառաւ Վիէննա ըսկած սեր հաւատարմութիւն համար, բայց կայսրը որովհետեւ ունի լիակատար իշխանութիւն տնօրինելու, աս պատճառաւ ազատ ըլլաւ երդմունքէ Ինկիլիզի թագաւորին տղան, և աս ազատ ընելուն պատճառաւ է՝ որ միայն ուղղափառ ասպետները պարտական են ընելու աս երդմունքը:

բռնութեն : Աս դետը որ սահալթը ճէն մինչև 11 բարձրացաւ ու այսչափ փաստեր տրվաւ նէ, կէսօրէն ետև սահալթը Յին նո-
րէն ինչաւ իր առջի ցածուն աստիճանը :

Ալէիմար . 18 Յուլիսի :

Աղեքսանդր կայսրը ինկիլտեոսայէն 'ի դարձին երբոր Ալէիմար հասաւնէ, հրաման տրվաւ որ ներկայանան իրեն ան դեսպան ները որ Բիէթթօպուսոկէն խրկված էին Աղեքսանդր կայսեր լեռնաջր 'ի շնահատու-
րութիւն և յուրախակցութիւն մայրաքաղաքին կողմանէ . աս դեսպանները իրենց յարգու-
թիւնը ու երախտագիտուն պարտաւորութիւնը ներկայացընելէն ետև կայսեր, խնդրեցին իրեն որ ասկից ետև տան իրեն օրհնեալ ա-
նուն, և իրեն յիշատակին համար տնկեն մէկ յիշատակարանմը . բայց կայսրը պատաս-
խան տրվաւ թէ մինչև աս օրը իրեն ջանքը ան եղերէ՝ որ իրեն ազգին բարի օրինակ տայ չափաւորուն ու պարկեշտուն, ուրեմն աս-
կից կը հետեւի որ չէր կրնար առնուլ իրեն վր աս անունը՝ առանց հրաժարելու իրեն բա-
րի սկզբունքներէն : Իսկ յիշատակարան տըն-
կելու համար պատասխան տրվաւ թէ տա-
հա լաւ է որ աս հոգը մեծադործուն ձգենք մեր յաջորդներուն . և էթէ անոնք արժա-
նաւոր սեպեննէ մեզի այսպիսի մէկ յի-
շատակարանիմը թող ընեն իրենց ուղածին
կէօրէ :

Յուլիսի 17ին Աղեքսանդր կայսրը եկաւ մտաւ Լիբսիա . կայսրը դիմաւորվ թէ աս քաղաքը ինչ հալ հասաւ անցած տարվան պատերազմներէն՝ անոր հմր այնպիսի ճամ-
բայմը բռնեց, որ անտեղացի ժողովուրդեան թող չխորվաւ փառաւոր հանդէսներով զին-
քը ընդունելու համար, վն զի եկաւ մտաւ քաղաքը մէկ առապայովմը՝ որ չորս ձի կը-
քաշէրկոր առանց ընկերուն, և առապայէն վար ինջնագէն առաջ հիւ մէկը չեճանցաւ
թէ ով է . և երբոր տարածվեցաւ քաղքին մէջ թէ Աղեքսանդր կայսրը Լիբսիա է, ան համար ժողովուրդը մէկտեղ թօի եղած վա-
ղեցին ան պալատին առջևը՝ ուրտեղ իջեա-
նէր էր կայսրը, և զենքը բարեւեցին ամեն-
քը մէկ բերան կեցցէ կանգելով . կայսրը հոն տեղը հաց ուտելէն ետև դնաց պըտտե-
ցաւ քաղքին մէջ ոտքով, և ով որ եկերէր հոն իրեն հետը տեսնորդելու՝ դնաց անոնց այցելութիւն . կայսրը ուսկից որ կանցներնէ, բոլոր ժողովուրդը ծափ զարնելով, կեցցէ կանգելով կը բարևէին . զիշէրը բոլոր քաղա-
քը զարդարեցին փառաւոր լուսաւորութիւն . էրթէսի առաւօտը սահալթը ճին քաղքին կողմանէ դէսարանութիւն դնաց, ընելու հա-

մար իրենց յարգութիւնը ու երախտագիտուն պարտքը, և ասկից ետև դնաց հոնտեղի յունաց ժամը, և անկից ետև աչքէ անցուց բոլոր քաղքի պահապան զօրքը . աս ամեն բաները լըմընալէն ետև, անհամար ժողո-
վրդեան բարեմաղթութիւն ձայներուն մէջ, մտաւ իրեն առապան ու ճամբայ ելաւ :

Ալիէիմար . 26 Յուլիսի :

Ալիէիմարի վիճակը տահա այնպէս յայտնի որոշված չէ թէ որուն ձեռքը պի-
տոր մնայ . Պաուշի զօրքը որ հիմակվան հի-
մայ գրաւերեն Ալիէիմարի ամրոցները ամենքը միաբանուլ կրսենկոր թէ Ալիէ-
իմարի ու ստորին Լուղացիան՝ Ալիէն նայի մէջ ըլլալու լեհանուր ժողովքին մէջ պիտոր օրքի Պաուշի տէրութիւն : Կրիստի
թէ Գանթէրպուսի ու Եօրքի արք եղաները միտը ունին որորմուն ժողովելու իրենց եկե-
ղեցականներուն և Ալիէիմարի համալը ասարանին համար, զիշէմ շիտակը ըսելով
այնպիսի մեծ ողորմելութիւն մէջ ինկած է աս տեղերը՝ որ մարդ չի կրնար երեւակայել :
Ալիէիմարի քաղաքը նեղութիւնները աս վերջի պատերազմներուն պատճառաւ կերե-
նայ հետեւեալ պատմուլ :

Ալիէիմարի քաղաքը 1812ին կը համ-
րվէր 602 տուն . 320ը բուն քաղքին մէջ 282նալ արուարձաններուն մէջ . աս տունե-
րուն մէջ մարտի 7էն մինչև դեկտեմբերի 31, 1812 բնակեցան ու կերակրվեցան 66,
633 ղինուորական մարդ թէ ֆրանսիացի-
րէն և թէ դաշնակիցներէն . ցի 72 ճինե-
ռալ, 426 երեւելի օժֆիցիալ, 2996 հաս-
րալի օժֆիցիալ, 63,139 տառնապետ ու ղին-
ուոր . ասոնց կերակրոյ բոլոր խարճը քիչը
կը տեսնար . վերի յիշած տուններէն 'ի զատ ու-
րոյ մէջը չէին համրվէր մաղազաները, ա-
խոռները, ու ուրիշ հասարակայ շէնքերը
որոյ թիւը էր 108ի շարի, 285 տուն ալ զայ է-
ղան հիմնովին 1813ին մարտի սկիզբէն մինչև
յունիսի 12, 1814 . աս տուններուն կէսը
այրեցան, կէսնալ բլցուցին պատերազմի
պատճառաւ, ստոնցմէ զատ 17ը տուն ալ
հիմայ տունն ին բանիմը չի գար՝ պատերազ-
մի կիւլէներէն փրկելու պատճառաւ . աս
կիւլէներէն փառեցան բոլոր անտեղի եկե-
ղեցիները, ամրոցները, ու ուրիշ հասարա-
կաց շէնքերը դարբաստներուն, համալա-
րաններուն . և վերջապէս հիւ մէկ շէնքը
կիմ տունմը չի կայ քաղքին մէջ՝ որ շատ կամ
քիչ փառ քաղած չըլլայ : Ալիէիմարի
քաղաքը թօլթօլեցաւ ապրիլի 18ին, 25ին
ու 26ին գիշերը . ետևէն 27ին, 28ին սեպ-
տեմբերի, և վերջը սեպտեմբերի 30էն մին-
չև

չև հոկտեմբերին մեկը . սեպտեմբերի 27 ին
ու 28 ին էր որ սաստիկ թփփալեցաւ քա-
ղաքը , զերեմ թփերուն սաստիկ կրակը ըս-
կըսաւ կէսօրէն ետև սահալքը ու թնուկի-
սուն ու տեւեց շարունակաբար մինչև էր-
թէսի առաւօտեան սահալքը 4ր . ամիկն ծա-
ռերը որ ճամբու վրայ էին և ամիկն ցանկա-
պատ տները թէ քաղքին և թէ արուարձան
ներուն մէջ որոց թիւը կը հասնէր 100,000ի
չափ , բոլորը ջարդից ու ջնջեց Ֆրանսիական
զօրքը :

1813ին յունվարի սկսած մինչև մեկալ
յունվար ցմ 1814ին, մասնաւորաց տունն-
րուն մէջ բնակեցան 491 Ջէնեւալ. 7, 158
զօրապետ • 57, 597 Տասարակ օժֆիէիալ
279, 013 տանապետ ու զինուոր :

Զինարաններուն մէջ ապրիլի 24էն 1813,
մինչև յունվարի 12' 1814: Բնակեցան Ֆրան-
սրդի և դաշնակցող զօրք 699,000:

Աստիճակէ զատ կեցան Պռուշի ու Մոսկովի գերիններ. որ էին 4,948. Հասարակ օՓէֆընէալ, 15,795 յիսնապետ և զինուոր: Ուրնին մէկ տարովան մէջ Վիլթէմպէնկ-բաղաբը բնակուեալ տեղ տրվաւ ու կերակ-րեալ 1,063,511 հոգի:

Յունվարի 14ին 1814 Վիթթեմպեկոկ բազաբը առին պատերազմով Պուռչին զորքը որոշ դեմաւոր կառավարը էր Տօպքէճուլթէմ Ճէմէկաւը , և այսպէս խախեցաւ Վիթթեմպեկոկը Փրանսիայի բռնաւոր կառավարութիւն : Քաղաքը պաշարման առեւորքացի անմիջեւ անհամար թշուառութիւններէն , կար մէկ բէշ փոխադրական հիւանդուեմը , որ շատ բազմութիւն ժողովրդեան ալ մեռանաւ առ հիւանդութիւն : Վիթթեմպեկոկ բազաբին բազմամարդուեմը առ բազարը տար վանք մէջ 3 բային 2րդ դայ եղաւ :

Լեհերն • 3 Յարութի :

Յունիսի 27ին երթկվան սահմանը 9 ուկե-
սին մատկնեքը Տրեղտային մեջ բռնկեցաւ
պարուծիքը մաղաղայ, և մինչև այսօր չի
մայկեցաւ պատճառը թէ ինչպէս եղաւ որ
բռնկեցաւ . աս դիպումաճքին պատճառա-
ղայ եղաւ 18 հոգի մեռածով վիրաւորով
ծով . թէ որ մոսկովին հոնտեղի եղած զօրքը
քաղաքայներուն հետը չաշխատէին շուտ-
մը մարելու ան կրակը՝ որ պատճառեցաւ աս
պարուծի մաղաղային բռնկէլէն՝ բոլոր Տը-
լէզուս քաղաքը մոխիրի վրայ կընստեր ; զե-
րէմ աս մաղաղային քովը կար մէկ ուրիշ պա-
րուծի մաղաղամբնա՝ որուն մէջ կար 300
վառուկ պարուծի : Աս դիպումաճքով շատ
տուններ , կենդանիներ , ծառեր պերպտու ե-
ղան . ան տունները որ աս պարուծի մաղա-

Այդպէս. 30 Յոկտտ :

Իբրեքը Էլպազ դեռին պաշարումը վերցրվե-
ցանէ մէկէն սկսաւ նաւարկութիւր . մայիսի
16էն մինչև յունիսի 28ը՝ եկան մօտան Ամ-
պուռի քաղաքը 309 վաճառականի նաւ . քի-
75 Լօնոտաէն, 50 Լէիթէն, 48. Գերմա-
նական ծովէն, 18 Նէվկաթէն, 14 Կլասթը-
վէն, 12 Սունաէրլանտիաէն, 10 Հուլէն,
7 Լիվերքօօլէն, 5 Կրէքսօքքէն, 4 Սքէնլը-
սէն, 25 Պրէմաէն, 21 Օլանաաէն, 3 Կուե-
նէրսէյն, 2 Էրսէյն, 8 Պալթիկ ծովէն, 2
Լիսպոսայէն, 2 Մալակայէն, 1 Մէսսի-
նաէն, 1 Ֆերօլէն, 1 Պոլսկաօէն : Ամպուռ-
կէն ալ ճամբայ ելաւ 26 վաճառականի նաւ .
10ը ինկլիշէոտա երթալու, 11 ալ դէպ ի
Ֆրանսային կողմերը երթալու և 5 ալ դէպ
ի Արքանճի երթալու :

Երֆուրթ քաղաքը որչափ վնաս քաշեց
աս վերջի պատերազմներէննէ՝ կերևնայ աս
հետևեայ ցանկէն։

Քանի որ Ֆրանսիացիներ ձեռքներ առ քաղաքը բռնակելու տեղ տրվաւ 4,613 Ճինեռաւի սւ 1,745 ալ անոնց կրկնօրոյր. ասկից զատ 38,340 զօրապետի հանդերձ իրենց կրկնօրին շերտով որ էին 2,097. հասարակ օժիթլեանի 264,797 հանդերձ իրենց կրկնօրիններով որ էին 656. զինուորներու 888,772 :

Աս տարվան յունվարի 6էն մինչև մայիսի
26 բաղաբը տրվաւ բնակուն ու կերակուր
33 Ճէնէռալի, 765 զորապետի 1, 216 հա-
սարակ օֆֆիցիալն, 221, 503 զինուորի և
յիսնապետի : Ասանց կերակրոյ միայն տեղ
տրվաւ 9ը Ճէնէռալի, 517 զորապետի, 7537
հասարակ օֆֆիցիալի, 158,400 յիսնապետի
և զինուորի :

Քաղքին մէջ այրեցաւ 120 տուն թօփի
կիւլ-

կիւլէներէն, և 51 ալ կամօք աւրեցին տեղ բանալու համար: Ինկիլդէստայն մէջ ըրին մէկ ընկերութիւն՝ ունի զի բիւր ստակ ժողովն ու խրկէն Ամպուռնի ընակէներուն՝ որ աս վերջի պատերազմներուն պատճառաւ շատ վնաս բաշերէին, աս ընկերութիւն թօփ ըրաւ 8,000,000 եալորդ սակի ու խրկեց Ամպուռնի:

Փ Ր Ա Ն Ս Ա

Փարէշ • 24 Յունիսի:

Փարիզու Մօնիթօռը յունիսի ծին Պեռլինի խապարներուն մէջը կրօն պայտէս «Ան մեծ գործողութիւնները՝ որ որոշվի պիտոր Անկէնաւ ըլլալու Էջանուր ժողովին մէջընէ, պատճառ կրկանկոր զանազան անհիմն խօսակցութիւններու: Կրկարծրվի թէ Պառլշին տէրութիւն յետ առնելու Մակօնյայէն մինչև Վէսել որ է Ռէնօ դետին վիճ, առնու պիտոր նաև մէկ մասը Սօքսոնիայի, բայց աս էնթադրեալ դաշամբ թէ Պառլշին Մոսկովին տայ պիտոր արևելեան Բրուսսիային մէկ մասը՝ որ է Նիէմէն դետին աջ կողմը՝ ուրիշ խապարներնալ հաստատ կրպատմեն թէ Նեմյէն տայ պիտոր Մոսկովին մէկ մեծ մասը կալեցիայէն, և անոր տեղը փոխարէն առնու պիտոր Նեմյէն՝ Թիւրքոյն ու իդալեան»:

Համաձայնութիւն ան նամակէն՝ որ յունիսի 17ին Լիւն պայտէն Փարէշ ելան:

«Հիմալկան միասփրները թէ որ աս առիւթը իրենց յարմար սեպելով բնեկենէ զմեզ, մէկ եղական համարումը կուենան մեր վիճ: Ինկիլդէները՝ որ ուրիշ աղբերու առջև կը սեպվեն ծանրակաց, հպարտ, մեծանշան, պայտօրման օրըս ամիկներ մէկմէկ տղաք դարձերեն. շարունակ շարժման հետ են, կրկան զեն ամիկն կողմը, կուզեն տեսնալ ամիկն հանդէս, կըլախեն որ ձեռքէ չփախցընեն և ոչ պզտիկ պարազայմը՝ միասփրներուն համար եղած հանդէսներուն, և իրենց ան համար օրադրութիւններուն երեսները կըլցընեն աս հանդէսներուն ստորադրութիւն: Թէրները թէ թէ ատորմին մէջ, թէ իրենց անցած ճամբաներուն մէջ և թէ նոյն իսկ իրենց պալատներուն մէջ, միշտ ան համար բազմութիւն ժողովրդեան սէլիքի ունենին, և զթագաւորները տեսնալու համարինց որ ձեռովն կուզարնէ կրնէին: Հարթօրտ Մարքէզդին խաթուրը թէ Լոնդոնը հրաւիրեց իրեն պատրաստած խաղի հանդէսին, թէ Լոնդոնը՝ որ առաւօտեան սահմարը շին կանուխ ճամբայ ելան որպէս զի հանգիստ ճամբայ ընեն տէր, բայց ի վի պար ամի թէրներուն ա

ռապաները հաղիւ հաղ կրցան անցնիլ ան համար ժողովրդեան ամբոխին մէջէն երթալու համար Հարթօրտ Մարքէզին պալատը: Ինկիլդէները արևելեան առաւօտեանները ձեռք առած՝ առանց խնայելու ստակին փառաւոր հանդէսները զիաֆէթներ կրնէին, և մէկը մէկալը կուզէր գերադանցել: Երբոր զթէրները կը հրաւիրէին կամ զիաֆէթի կմ խաղերու հանդէսի»:

Մէն ուրիշ օրինակէն նամակէն՝ որ գրվեցաւ Փարէշ Օսթօնի համալսարանէն:

«Յունիսի 15ին առաւօտը Ինկիլդէն թէրին տղան ու թէրները հանդերձ ուրիշ օտարա կան Բրինչբէներով ու Ճէնէնալներով և կան Օքսֆօրթի համալսարանը: Աս համալսարանին մէկ մեծ սրահին մէջը՝ որ կը կրկնվէր թէ ատորմ, պատրաստված էր մէկ փառաւոր ամթոռը Ինկիլդէն թէրին տղան համար և աս ամթոռին աջ դին ձախ դին պատրաստված էր երկու փառաւոր ամթոռալ թէրներուն համար: Պառլշին թէրներին ամթոռին աջ դին կեցեր էր առաջին դիվանադարը: Ալեքսանդր կայսեր ամթոռին աջ դինալ կեցեր էր Ալեքսանդր կայսեր քոյրը: և ասոր քովէն ըսկած կեցերէին բոլոր Բրինչբէները, իսկ ուրիշ երեւելի մարդիկնէրնալ իւրաքանչիւրը իրենց արժանաւորութիւն կէօրէ կեցերէին կարգով կանոնով:

«Երբոր սրահին մէջ ամիկն պատրաստութիւն լըմնցանէ, Ալեքսանդր կայսրը, Ինկիլդէն թէրին տղան, ու Պառլշին թագաւորը հաղված նոյն համալսարանի ղեկաւ տովը եկան մօտան սրահին մէջ, ու զային նստան իրենց համար պատրաստված ամթոռներուն վրայ: անառնելը օրթման եկան հարմալսարանին առաջին դիվանադարը ու տըվալ թէրներուն ձեռքը հրովարտակը պէտաւը՝ կոչվելու վարդապետ հաղախան երաստութիւն: Աս երբոր լըմնցանէ նոյն դիւանադարը առաջարկեց թէ տան աս պատիւը նաև Լոնտ Վէլլինիլմօնի. խորհուրդին մէջ մօտան նաև թէրները իբրև անդամ համալսարանին և որոշվեցաւ որ անոր ալ տրուի նոյն պատիւը: աս պատուոյն արժանի սեպեցին նաև Մէթթէրնիկհին Բօն, թէն որ էր Նեմյէնին լիակատար իշխանութիւնեցողը և Պառլշին Պառլշին Ճէնէնալը ու Լիւկէնի Բօնթէն:

«Լըմնալէն ետև աս գործողութիւնները համալսարանին հաստատակաց տեսնաբանը ոտը ելաւ ու իտեցաւ լաւութիւնէն մէկ դիւլաւանայ ճամբը թէրներուն ու ուրիշ երեւելի Բրինչբէներուն վրայ: ասկից վերջը ան

անտեղի սորվողները խօսեցան դանազան բա-
նաստեղծական ոտանաւորներ, հոռւներէն,
լատիներէն, և ինկիլիզերէն. աս բանաս-
տեղծութիւններուն նիւթերը էր Մոսքային
կրակը, Պօնաբաւթէնի աթոռէն վար ինա-
լը, միութիւն, յարատեւութիւն դաշնակցի թա-
ղաւորաց, քաջութիւն Մոսկովի ու Պո-
ռէ Ճէնեռաւորուն, երջանիկ կատարածը
աս վերջի պատերազմներուն, խոհեմ ու խե-
լացի կառավարութիւն ինկիլիզի թաղաւորին
տղուն: Երբոր լմբնցաւ հանդէսը, թէրնե-
րը գացին իրենց պալատը և սահալքը ին
ճամբայ ելան Լօնտոն երթալու:

3օրին:

Պոռուշի թէրը երբոր Լօնտոնէն դարձաւ
նէ, անցաւ Փրանսայէն, և առաջան աշ-
ջախ վազեցով ճամբայ կնէր՝ որ երբոր հա-
սաւ: Էջուէն՝ կոտրեցաւ առաջան, անոր
համար թէրը պարտաւորութեամբ որ մշտնայ
իրեն պատերազմի օգնականին առաջային
մէջը, և երբոր հասաւնէ Սէն Տին որ է Փա-
րիզուն քովը բռնել տրվաւ իրեն համար մէկ
հասարակ առաջայմը, և այնպէս թէպտիւ
մտաւ Փարէզ որ հիւ մէկը զինքը չեճանցաւ:
Հիւսիսային կողմէն վերջի եկած խապար-
ները երբ և հաստատ կը պատմեն թէ Շվեդ
ըսկսեթ պատերազմիւ Նորվեգիային հետ:
Յունիսի չփն հասան Քհերպուռի ծո-
վեղերքին առջևը 5 բեռ տանող ինկիլիզի
նաւ և մեյմընալ Մոսկովի պէյլի նաւ. աս
միջոցիս կար հոն 7ը Մոսկովի պէյլի նաւ,
աս վերջինով եղաւ 8ը: Յունիսի շէին աս
նաւերուն մէջը մտան 6 հազար Մոսկովի
զօրք որ մինչև անատենը կեցերէին Փարէզին
մէջ հանդերձ իրենց խապարաձախներով, ու
պարուծի սնտուկներով, ու ելան գացին:
Մէկ կողմանէ ալ Փրանսըղին դերինները որ
էին ինկիլիզէռուա, ինկիլիզի նաւերով կը
կըրվին կուղանկոր Փրանսա: Մոռօ Ճէնէ
ռալին կնիկը Լօնտոնայէն Փարէզ եկաւ իրեն
եղբօրը հետ:

5 Յունիսի:

Յունիսի 21ին Փրանսըղի թէրը ըրաւ աս
հետեւէ վճիռը: „ 1. Պատուոյ նշանը Լէ-
ճիօն պ' ծօռէ ըսված գունդին՝ ըլլայ այսպիս-
նշանին մէկ կողմը ըլլայ Էնրիկօսի չիլի մեր
պապուն փառաւոր յիշատակը իրեն պատ-
կերքով, և չորս կողմը գըրված ըլլայ այծնիս
Էնրիկօս չորրորդ, Լէր Բրանսայի ու Մալաւայի:
Աս նշանի մէկալ կողմը ըլլայ 3 շուշան հան-
դերձ աս մակադրութիւն Պարթէ Հայրենեաց:

2. Կրան Բրօք ըսված պատուոյ մետալին
վրայ ըլլայ 3 շուշան, ասոր վրան ալ թա-

ղաւորական պըսակը հանդերձ մակադրութիւն
Պարթէ Հայրենեաց:

3. Երեւելի զօրապետները աս պատուոյ
նշանը մէկ շէրիտովմը կախեն վիզերնուն՝
ձախ կուշտին վրայ:

Հիւ մէկ ժամանակմը չէ եղած որ այսչափ
օտարականներ եկած ըլլան Փարէզ՝ ինչպէս
որ լըցվերենէ հիմայ Փարէզի մէջ. ինչպէս
որ ճիշտ հիսապ եղանէ, կայ միայն Փարէ-
զին մէջ 80 հազար օտարական՝ որ եկած են
հոն ամէն տէրութեց երկիրներէն: Մէկ
մարդմը Լօնտոնայէն Փարէզ եկաւ, ու պատ-
մեց թէ Լօնտոնայի ժողովուրդը այնչափ կը
փափաքէին տեսնալու զԱղեքսանդր կայսրը
ու Պոռուշի Ճէնէռալը որ նոյն օրերը եր-
բոր ասոնք թէպտորնը կերթայիննէ, ամէն
մէկը հոնտեղը մտնալու հմը թուղթին՝ կը վը-
ճարէին 60 դըշ:

9ին:

Պոռուշի թէրը ամէն իրեն մարդիկներովը
Փարէզէն ճամբայ ելաւ յուլիսի 8ին, ու
գնաց դէպ ի Նէօֆշալթէ, և անկից Պէռ-
լին իրեն մայրաքաղաքը պիտոր երթայ:

Փրանսըղի թէրը հրաման տրվաւ թէ
աղաատութիւն մտնայ իրեն տէրութե մէջ օ-
տարական տէրութեց արծաթ ոսկի ստակնե-
րը, նմանապէս ոսկիէ արծաթէ բանուած
նիւթերը՝ միայն թէ ինչ որ տուրք որոշված
է տէրութեաննէ մշարվի: Փրանսըղի վաճա-
ռականները հարցուցին տէրութե թէ հիմակ
վան թէրին ձերմակ դրօշակովը կըրնան առ-
դեօք պըտրտիւ միջերկրական ծովուն մէջ՝
առանց մնամը քաջելու պարպարներուն
խուրսանտներէն: Տէրութե ալ պատասխան
եկաւ, թէ նոր թէրին ձերմակ դրօշակը լու-
նեցան պարպարները երբ և բարեկամի դրօ-
շակ, անոր համար վախ չիկայ Միջերկրա-
կան ծովին մէջ՝ նկատմամբ աս դրօշակին:

14ին:

Ինչպէս որ զգալապէս կը տեսնուի կորնէ,
միշտ երթալով երթալով կը հանդատանակոր
Փրանսան, ամէնուն սիրտը կը կապվկոր
աս նոր տէրութե կառավարութե հետ, և ամ-
մէն օր կաւենայկոր թէրին կողմը եղօղնե-
րը, և պետք է որ այսպէս ըլլայ, զերէմ հիւ
մակվան Փրանսըղին կառավարութե է խել-
ցի խոհեմ ու համոտաուն: Ըստ գաղեթա-
ներու մէջ ըսվեցաւ թէ Փրանսա մեծ մեծ
խոռովուներ կայ: և թէ ժողովուրդը հազ-
չէ ըրած նոր դրված աղային օրէնքները,
ասը Փասը չիկայ, և նոյն իսկ գաղեթանե-
րը որ աս խապարները օրթան հանեցիննէ,
հիւ

Հիմայ ամենեւին սուս են նկատամբ աս խա-
պարներուն վրայ :

ԶՎԻՑՑԵՌԻՒՄ

Նեֆլաբէլ . 13 Յուլիս :

Յուլիսի 12ին իրեկվան սահաթը հին հասաւ
Նեֆլաբէլ Պառնի թիւրը . թիւրը երբոր
Նեֆլաբէլին սահմանը մտանէ , բաղքէն
հեռու եղած պատնէշներէն խապար տրվին
թփերով բաղքին թիւրին հասնիլ . ան ամ
մէն ճամբաները ուսկից անցաւ թիւրը , բո-
լորը զարգարված էր կանաչներով ծաղիկ-
ներով . բոլոր հոտերի եղած զորքը պատ-
րաստված պատերազմի կարգով շարված կէ-
ցած էին . ամմէն տուններուն առջևէն եր-
բոր կանցնէր թագաւորնէ , ամմէն պատու-
հաններէն ծաղիկ սէրփմիշ կընէին , ու ան-
համար ժողովուրդը մէկ բերան կըկանչէին
կեցցէ . թիւրը այսպիսի հանդէսով նստած
իրեն առապային մէջ մտաւ բաղաբը . թիւրին
առապային ետեւէն կուգարկործ ուրիշ Բրին
չիբէներու առապաներ ալ . երբոր ինքը ա-
ռապայէն վար ինչաւ ու իրեն համար պատ-
րաստված պալատը կերթարկորնէ , նետե-
ցին 101 կտոր թփ : Բոլոր բաղաբը ինչպէս
որ փառաւոր զարգարեքէննէ ցորեկը , այս-
պէս ալ իրեկունը ժողովուրդը իրենց կամօք
գեղեցիկ լուսաւորուէ . զարգարեցին բաղա-
բը 'ի պատիւ թագաւորին :

Զվեցեդուին հասարակապետուիլը կար-
գաւորելուն հմբ իրենց զինուորական գունդը ,
շատ դաղէթաներուն մէջ պատմվեցաւ թէ
Զվեցեդուին միտք ունի պատերազմ բանա-
լու , բայց ամենեւին հիմը չունի աս խա-
պարները :

Կարգաւորուիլը Զվեցեդուին զինուորական բա-
նին :

Բոլոր Զվեցեդուին ժողովուրդը զինուո-
րութե գրուած է պատերազմի ատեն , բայց
խաղաղուն ժամանակ ասոնցմէ 30 հազարը
պէտք է որ միշտ պատրաստ ամմէն զինուո-
րական թախրմով ոտքի վրայ ըլլան՝ պահե-
լու համար աս տէրուն սահմանագլուխնե-
րը , իսկ մեկալ մնացած ժողովուրդը միշտ
ընեն պիտոր զինուորական կրթութի՝ ուղի
որ ժամանակ պէտք ըլլայնէ պատրաստ զին-
ուոր ունենան և 30 հազարին թիւը միշտ
ամբողջ պահեն , և աս 30 հազար զինուոր-
ները ինչ կարգով ժողովքի պիտորնէ՝ Զվե-
ցեդուին ազգային ժողովքին մէջ այսպէս ո-
րոշվեցաւ : Պէտք Զվեցեդուին մայրա-

բաղքը տայ պիտոր	4,584 մարդ :
Զուռիկ	3,858 :
Վառա	2,964 :
Սան կալո	2,530 :
Աւիւրի	2,410 :
Կորիւնի	2,000 :
Թիւրն	1,804 :
Լուսէն	1,734 :
Թուռկովի	1,670 :
Փոխաւոր	1,240 :
Աբբէնցէլ	972 :
Սօլէթի	904 :
Պաղիւ	818 :
Սիլիթի	602 :
Քարոն	482 :
Սիւսֆֆուր	466 :
Ունիւթիւր	382 :
Զուռ	250 :
Ալթոն	330 :

Գումարը բոլորին 30,000 :

Աս միշտ ոտքի վր պահած զինուորնե-
րուն խորշը տեսնան պիտոր նոյն բաղաբնե-
րը աս հետեւեալ համեմատութե :

Պէտք մայրաքաղաքը տայ պի- տոր	91,695 Փռանքի :
Զուռիկ	77,153 :
Վառա	59,273 :
Սան կալո	39,451 :
Աւիւրի	52,212 :
Կորիւնի	12,000 :
Թիւրն	18,039 :
Լուսէն	20,016 :
Թուռկովի	25,052 :
Փոխաւոր	18,591 :
Աբբէնցէլ	9,728 :
Սօլէթի	18,097 :
Պաղիւ	20,450 :
Սիլիթի	3,012 :
Քարոն	4,823 :
Սիւսֆֆուր	9,327 :
Ունիւթիւր	1,907 :
Զուռ	2,407 :
Ալթոն	1,184 :

Գումարը բոլորին . 490,507 Փռանքի :

Աս կարգաւորութիւնները 5 տարի ամբողջ
առանց փոփոխուէ պահվի պիտոր . 5 տա-
րիէն վերջը պէտք ըլլայնէ նորէն կրկարգա-
րեն ազգային ժողովքին մէջ :

ԹԻՒՌՕԼՕ

Ինքուս . 4 Յուլիս :

Յունիսի 26ին հրատարակվեցաւ Ինքուսը
բաղքին մէջ ան դաշնադրութե՝ որուն դո-
րու

առջի պատերազմներուն պատճառաւ ժողովրդդեան քաշած վնասները :

Յունիսի շէին, Պրինտիզին առջեւ բռնեցին պառպառչները մէկ Նեմցէիմը նաւըցուն եղով :

Հասառօպած Գեղեթեմիսի գնահատական Գեղեթեմիսի ժողոված :

Մանստամաճը յաճախ շատ մարդ կը պաննէկոր իզմիրին մէջ . ամսին օր 500 հոգիէն աւելի կըմեռնի . վաճառականութիւնը զրեթէ բոլորովին դադրեցաւ . ինչպէս որ հիսապ եղանակէ մինչեւ աս օրս 30 հազար մէռեր է . 20 հազար պաղաղի , ու 10 հազար ալ Հայ , Հոռոմ , Չրֆուտ : Մաւահանգը տին մէջ եղած նաւերուն մէջ ալ ինկաւ աս հիւանդուիւր , անոր հմբ պարպեցին իրենց ապրանքները ու 40 օր Մազարէթ պոսէցին . ամսեցը կըջանան կոր փախել հեռաւալ իզմիրէն : ինչպէս որ համրվերէրնէ իզմիրին մէջը կար 180 հազար մարդ , հիմայ կարծես թէ անապատմը դարձեր է :

Փրանսային մէջ օրէ օր կամաց կամաց կը հաստատվիկոր նորէն կրօնաւորաց վանքերը որ Մաբօլօնը իրեն ատենը վերցընել տրվաւ , նմանապէս նորէն կըսահմանվի կոր ան տներուն օրերը որ դադրեցընել տրվեր էր առջի տերութիւնը :

Յունիսի 12ին Բառմայէ եկած թուղթէրը կըպատմեն թէ Մարիա Լուիզիա կայսրուհին պիտոր դստ սեպտեմբերի առջի օրէրը և սկսի պիտոր կառավարել իրեն իշխանութե տակը եղած գաւառները :

Փրանսայիները Մուսուլի քաղաքին մէջ 200 միլիօն Փոանքիի վնաս ըրին աս վերջի տներները :

Ճիւղեքինա Փրանսայի առջի կայսրուհին ուր տեղ որ թաղեցինն , շինեցին մէկ մատուռիպէս տեղը Ռուէլի եկեղեցւոյն հարաւային կողմը , դեռնին տակը Փարէզին մօտիկ . աս մատուռին ամսին թախըմը շինված է սե բաներով . աս տեղի խորանը խիստ փառաւոր դարդարված է , ու շինված է գերեղմանի ձևով , վրան ալ քաշած է մէկ ամպ հովանիմը . մէկ կողմը դրված է անմահութիւն ձևացընող արձանը , մէկալ կողմը կրօն ներկայացընող արձանը . մէկ գերեղմանական կանթեղմը կախված է մատուռին էն օրթայէն . դեռնին վր օրթան գըրված է գըրաւալմը , մէկ բանիմընալ իսկեմրի բոլոր սե չուխայով պատած , ասոնց կըգործածվին երբոր պաշտօն կընեննէ մեռելին հոգւոյն համար : Փարէզ կըփորվիկոր մէկ փառաւոր ու վարպետ արձանմը որ յիշատակարանի համար

մար տնկին պիտոր ան գերեղմանին վր ուր տեղ որ թաղեցինն զկայսրուհին ,

կայսրուհին ձգած ժառանգուիւր ամսին շարժական ու անշարժ կահ կարասներով կըհասնի 14 միլիօն արժողեքի . աս միլիօններուն մէջը կըսեպվի իրեն անդին աստին ունեցած պարտքերնալ . աս կայսրուհին տահա աւելի հարստուէ մը կըլար եթէ իրեն ունեցած ստակը առանց խնայելու չիւտարձէրնէ գթուէ ու բարեգործութե վերաբերեալ բաներու :

Պօնաբառութէն հրաժարեցն ետքը իրեն կայսրութե ամօռէն , շատ անգամ ջանաց որ Փրանսայի ազգային պահպանաց գունդը ապստամբեցընէ ու խռովուէ հանել տայ իրեն համար . և այնչափ բռաւ որ մէկ անգամ մը ելաւ խռովուէ և հէլ հէլպէտ զասի կուղէին որ ըլլայ իրենց կայսր . բայց խելացի կառավարուիւր տէրունէ հանդարտեցուց ու կարգի դրաւ զամսեցըն :

Մաբօլօնը ամօռէն վար իյնալէն ետե , մէկ օր մը ըսաւ իրեն քովը չեցօյներուն . „ Մատենը պէտք է որ սպաննէ մարդ ինքը զինքը երբոր կիմանայ թէ պիտոր ըլլայ եւ թակայ արհամարհուէ բոլոր ժողովուրդներուն . ես ինկայ իշխանուէն ” միայն մէկ անգամվան բաղդիս թէրս դառնալուն պատճառաւ . շատ կըջանայի որ մեռնիմ Մրչիս Սիւր-Աուպ եղած պատերազմին մէջ , ասոր համար հանեցի էն վրայի հաղած ըզդեստը որ թշնամիները շուտով ու խօլայուէ ճանցնան ու զարնեն զիս , բայց չիկրցայ հասնի աս իմին բաղձանացը , և անտե նը մակաբերեցի թէ ուրեմն պահվերեմ ես մէկ ուրիշ վիշակիմը համար ” : Մէկ ուրիշ անգամվալ ըսաւ . „ Տահա լաւ ըրի որ իշխանութե ամօռէն հրաժարեցայ ” ու չըտորադրեցի ան ամօթալի դաշնադրութիւնէրուն որ առաջարկվեցաւ ինծի . ինծի նոյն բաննէ , փոխանակ Եւրոպայի ցամաքին վր Փրանսան կառավարելու ” հիմայ կըկառավարեմ կոր Ելլա կղզին ” :

Երբոր Պօնաբառութէն Դրուա էր , տես կայով իրեն բանակին աղէկ ու ամուր դիւքը այնչափ ապահով էր թէ յաղթուիւր էր վաստակի պիտոր տէն , անոր հմբ ըսաւ Պէռթիէռ երևելի Փրանսայի ճէնէրալին 30 օֆֆիցիալի առջեւ . „ Պէռթիէռ , հիմայ ինչ կըսես , արդեօք մե՞նց աւելի մօտ ենք Մօնաքօյին , թէ աս բարբարոսները փախըլուն ” . աս ըսելով կուղէր խմացընել թէ ան պատերազմով որ էրթէսի օրը պիտոր ընէիննէ՝ բէր պիտոր զդաշնակիցները մինչև Մօնաքօ՝ որ է Պալիէռայի Մայրաքաղաքը :

Մէկ անգամ ընտալ պօռալով ըսաւ . « Ուրեմն պօշ եղաւ որ շատ անգամ տրդաս իրեն անուշ բունէն արթնցնել տրվի իրեն պահապան զօրաց տաւուներուն շամաթաներով . եւ կուզէի վարժեցնել տղաս զինուորական կեանքի , և կը վախճամ թէ Տիէ՛ չի գործածէ պիտոր ան արհեստը՝ որուն մէջ կը կրթութեկոր զինքը » :

Յունիսի 27ին Պազիկէա քաղաքը եկաւ 100 ձի՝ որ կուգային կոր Ինկիլդէ-Ռուայէն ու տարվէր պիտոր Նէմցէի կայսեր . աս ձիերուն ամեն մէկը կարժէր 3000 եալորդ ու կի . ըսին թէ աս ձիերը Ինկիլդի թագաւորին տղան ընծայ խրկեր էր Նէմցէի կայսեր :

Բիէթնուպուռնիէն էն գլխաւոր Ճէնէռալը տրվաւ 3362 ոսկի Մոսկովի պատերազմի մեծ պաշտօնատէրին որ բաշխէ ան Մոսկովի զինուորներուն , որ Փարէզի պատերուն տակը վերաւորվեցան . այսչափ ըստակը ընծայ տրվին մամուսւոր մարդիկները խրաքանչիւրին որ սրտէն փրթանէ :

Մոսկովին կայսրը ու իրեն քոյրը երբոր Լօնտոնայէն ճամբայ ելային պիտորնէ , շնորհակալութե ըրին Փրանսըզերէն խօսելով պարոն Էսքուտիէնին՝ որ էր Բուլթէնէի պալատին տէրը թէ աղէկ հող տարին ու ծառայեցին իրենց : Վէլպէուկ-Սթրէնթին մէջ եղած մոսկովի մատուռին եկեղեցականներէն մէկը ընծայ տրվաւ Պարոն Էսքուտիէնին՝ կայսեր հրամանով , մէկ դօտրի կօփ ճամբը որ շինված էր ամէթովս ըսված ճէվահրէն , և էր շատ սուղ ու աղնիւ բան , աս ընծան տալու ատեն աղաւեց զպարոնը որ ընդունի աս կայսեր յիշատակը :

Կըսվի թէ Ինկիլդի տէրուէր հանէ պիտոր 100 հազար պատերազմօղ զօրք 1815ին համար : Տէրութեան ներկայացուցին աս տարվան զօրաց խարժք . աս տարվանը 2,362,000 ստէռլին պակաս է քան զանցած տարվան խարժք :

Պաուշին թէրը երբոր Լօնտոնայէն դարձանէ , Փարէզ եկաւ նորէն , ու 5 օր անտէղը կենալէն ետեւ ճամբայ ելաւ անկեց . իբրեւ հաստատ կըսվէր թէ յուլիսի 21ին հասնի պիտոր Պէռլին . շատ մեծ հանդէսներու պատրաստութիւններ կը տեսնուէին որ Պէռլինի մէջ՝ փառաւոր հանդէսով ընդունելու համար զթագաւորը :

Սպանիայի թէրը նոյն օրվան մէջ խրկեց Թօնիսի 4 օրս ըսված պատուոյ նշանը Ինկիլդի թագաւորին տղուն , Ազեքսանդր Մոսկովի կայսեր , Պաուշի թագաւորին , Լօնտոնայի ինկիլթան Ճէնէռալին և Պէնէվէնթօյի Բրիւնէիէի :

Ամեն քաղաքներէն ու դաւառներէն՝ որ

են Նէմցէի իշխանութեան տակը , խրկեցին Վիեննա իրենց դեսպանները՝ որ իւրաքանչիւրը իրենց քաղաքին կի՝ դաւառին կողմէն բայտարէ կայսեր անոնց յարգութիւն ու հպատակութե պարտաւորուէր , և միանգամայն շնորհաւորեն իրեն յաղթական դարձը պատերազմէ : Կայսրը մեծ սիրով ու անուշուլթ ընդունեցաւ աս դեսպանները , և իւրաքանչիւրը իրեն աստիճանին կէօրէ պատուէնէն ետեւ խրկեց իրենց տեղերը :

Յուլիսի մէկին Վիեննայէ եկած Թուրքիայի հաստատ պատմեցին թէ Մարիա Լուիզիա կայսրուհին պիտոր երթայ ամեն իրեն թախըմովը Բաւուա . Հոկտեմբեր ամսոյն մէջ :

Կըսվի թէ 3 Վաճառակեց քաղաքները Ամպուռկ , Պուէմա , Լուպէքքա պիտոր ըլլան Պաուշի թագաւորին պաշտպանութե տակ :

Ինչպէս որ կը պատմուինէ Փրանսըզի ու Թուրքիի թէրուները կը խօսինկոր մէկը մէկու հետ մէկ փոփոխուեմը վրայ . Ե՛ք Փրանսըզը տայ պիտոր Թուրքիի թագաւորին Սալօյային ան մասը՝ որ իրեն ինկաւ մայիսի 30ին դաշնակցաց հետ եղած դաշնադրութե կէօրէ . և Թուրքիի թէրնալ տայ պիտոր ասոր փոխարէն Նիցցա քաղաքը հանդերձ իրեն սահմաններով :

Փրանսըզի թէրը ամեն խօսեմ ճամբաները բռնելով կը ջանալկոր վերցընէ ստակով խաղալու համար որոշված տունները . աս տուններուն տիրվեալքը Պոնաբաութէին տէնը կը վեճարէին տէրութե ամեն տարի 4 միլիօն ու 600 հազար Փռանքի :

Փրանսըզին ցամաքային զօրուէր՝ որ ունէր Մայիս ամսուն մէջ՝ կը հասնէր 520,000 հոգի . ասոնց մէջը կը տեսվէին հին , անկարող սահմանադրութեներուն պահապան թօփճիները : Ասոնցմէ զատ կար 122,597 զինուոր ամեն աստիճանի որ տէրուէ էօլէֆէ կառնուին . չեն համըրվիր ասոնց հետ 160,000 զերինները՝ որ մէկ կողմէն Փրանսա կը դառնանկոր Ինկիլդէ-Ռուայէն , Բրուսսիայէն , Նէմցէստանէն , Մոսկովստանէն . գլխաւոր կառավարները ու պաշտօնատէրները զօրաց էին 1874 հոգի : 1814ին խարժք զինուորական բանակին , ինչպէս որ հիսապ եղաւէ պիտոր հասնի 202,000,000 . աս խարժէն զատ է 34,000,000՝ որ կը վեճարվի տէրուէ երեւելի զինուորականներուն իրենց որոշված էօլէֆէէն զատ : Պատերազմները՝ որ եղան 1812ին ու 1813ին , զայ ըրին ամեն տեսակ պատերազմի պաշարներէն 250 միլիօն արժողէքի բան : 1804էն սկսած մինչեւ աս տարի , խարժ էղերէ պահելու համար Փրանսըզի

զի սահմանին մէջ եղած բերդերը 55 միլիօն իսկ ան բերդերուն վրայ որ էր Փրանսորդի սահմանէն դուրս՝ խարճ եղերէ 115 միլիօն։ Խարճը որ եղաւ իրեք տարվան պատերազմ ներուն համար է աս հետեւեալները։

1812 ին 238 միլիօն։

1813 ին 274 միլիօն։

1814 ին 380 միլիօն։

Մոսկովի կայսրուհին կենայ պիտոր Տուռլաք՝ մինչև որ Մոսկովին կայսրը նորէն Մոսկովստանէ Գերմանիա դառնանէ. անաւ տները Վիեննա պիտոր երթայ կայսրուհին և հոնտեղ ժողովը լըմննալէն ետև, պիտոր մէկտեղ Բիէթոպուռուկ երթան։ Կըսեն թէ կայսրը Բիէթոպուռուկ հասնելէն ետև, մինչև սեպտեմբերի 15 հոն կենայ պիտոր, և 15 ին ճամբայ կելայ ու 27 ին նոյն ամսուն Վիեննա հասնի պիտոր։ Ամէնքը փափաքելով կրպասենկոր աս Վիեննա ըլլալու ժողովքին, զերէմ ամմէն Եւրոպայի կարգադրուիները, աս ժողովքէն վերջը պիտոր հրատարակվի։ Բիէթոպուռուկէն եկած խապարները կիմացընեն թէ կայսրը հասնի պիտոր. հոն յուլիսի 25 ին. շատ մեծ հանդէսներու պատրաստուիներ կրտսնըվիկոր Բիէթոպուռուկին մէջ՝ փառաւորուք լուսնելու համար զկայսրը. կը շինվիկոր հիմակ վան հիմայ յաղթողական կամարմը կայսեր անցնելու ճամբուն վր, և աս կամարմը վերջը շինեն պիտոր հաստատուն՝ բոլոր մէռմէն բարէ։

Հիտէլսհէիմ քաղաքին իշխաններուն մէկը խոստացաւ տալու 24 եալորդ ոսկի ընծայ անոր՝ ով որ շինէ լատիններէն մէկ վարպետ ոտանաւորմը՝ ի պատիւ Ինկիլիզին՝ իւր և աղաթի բոլոր Գերմանիայի։

Խարճը ան զիսթէթին՝ որ Լօնտոն քաղաքը ըրաւ թիւորներուննէ, կը հասնի շուրջ 400,000 զիւշի, ընեն պիտոր այսպիսի. զիսթէթմնալ ի պատիւ Լոտ Վէլինկիթօն Ճէնէնալին։

1813 ին. Ինկիլիզի տէրութիւնը տըվաւ դաշնակցաց գործածելու հիմ 320 կտոր թօփ, 292,000 կիւլէ ու թօփի ֆիշէնկ. 20,500 վաւ

ռուկարուութ. 48,324,000 թիւֆէնկի ֆիշէնկ. 6,248,000 չախմախի քար. 200,000 թիւֆէնկ։

Փարէզէն կըզրվի աս հետեւեալ խապարը. ան մարդուն՝ որ առաջ էր խիստ երեւելի ատենաբան, և այսօրվան օրըս մտած է տէրութեմ վերաբերեալ մեծ պաշտօնի մէջ, խոստացան 300,000 զիւշէն աւելի տալու թէ որ յանձն առնու երթալու կենալու քիչ մը ատեն Էլպա կղզիին մէջ, զերէմ անտեղի ժողովուրդը շատ կարօտ է ասոր խելքին ու գրչին։

Բիէթոպուռուկի երեւելի ժամերուն մէկուն մէջ տնկեցին Մօռօ Ճէնէնալին արձանը՝ ի յիշատակ յաւիտենական, և չորս կողմէն երկաթէ բարմախլըխով պատեցին. աս արձանին վրայ գրուած է աս հետեւեալ մակագրուիւր Մօռօ ծնաւ օգոստոսի 11 ին 1763, որ մահաւ է Լատին սեպտեմբերի 2 ին 1813։

Լօնտոնայի երաժշտութեմ ընկերութիւնը, խրկեց Քուլմ Պօէմիայի մէջ եղած պզտիկ քաղքի կառավարին 515 եալորդ ոսկի՝ ով զի բաժնէ անտեղի ողորմելի ժողովրդեանը որ շատ մեծ մեծ վնասներ քաշեցին 1813 ին Օգոստոսի մէջ եղած պատերազմներէն։

Պագի Ինկիլիզի դաղէթաներուն մէջը պատմըլեցաւ, թէ Պռուշին թագաւորը երեն տղան պիտոր դնէր Օքսֆօլթ Ինկիլդէնայի երեւելի համալարանին մէջ՝ որպէս զի մէկ տարվան մէջ տահա աղէկմը կատարելագործէ իրեն առջի սորված գիտութիւնները։

Փռանքֆօլթի դաղէթային մէջ, յունիսի 25 ին Փռանքֆօլթին խապարներուն տակը կըպատմէ նաև աս հետև ել խապարը. "հաստատ կըպատմըլի թէ Պանաբաութէն կըջաւայկոր ծախելու հաւանական էրենայ Բէթօն կանայի՝ Էլպա կղզիին թագաւորութիւնը ուր տեղ տըրվեցաւ իրեն բնակելու համար որ, չափ որ կապրինէ. և գին դրաւ 8 կմ. 10 միլիօն, և թէ շատ քանալով ետև է կիլնայկոր որ հրաման առնու Ինկիլդէնայի մէջը բնակելու"։

Աս գործքս՝ որ է պատմութիւն հիմակվան ատենիս, տասնըհինկ օրը մէյմը կըտըրվի.
Ի ՎԵՆԵՏԻԿ Ի ՎԱՆՍ ՍՐԲՈՅՆ ՂԱԶԱՐՈՒ։